

Retoriset keinot ja kirjoittaja-lukijasuhde viranomaistiedotteissa

Eeva Pasanen

Pro gradu -tutkielma

Kieliasiantuntijuuden tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Huhtikuu 2025

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Kieliasiantuntijuuden tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Eeva Pasanen

Retoriset keinot ja kirjoittaja-lukijasuhde viranomaistiedotteissa

Sivumäärät: 64 sivua, 3 liitesivua

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen Varsinais-Suomen ELY-keskuksen Kirjalansalmen sillasta tehtyjen tiedotteiden retorisia keinoja ja kirjoittaja-lukijasuhdetta. Vuonna 1963 rakennetun Kirjalansalmen sillan tilalle ollaan rakentamassa uutta siltaa, jonka on määrä valmistua vuoden 2025 loppuun mennessä. Tiedotteet käsittelevät sillalle asetettuja erikoisliikennejärjestelyjä, sillan kuntoa ja sillan liikennettä.

Tarkastelen viranomaistiedotteiden viestintää kielellisestä näkökulmasta. Selvitän, mitä retorisia keinoja aineistoni tiedotteissa esiintyy, millainen on tiedotteiden kirjoittaja-lukijasuhde sekä soveltuuko käyttämäni retoristen keinojen luokittelu tiedotteiden analysointiin. Aineisto sisältää kymmenen tiedotetta, jotka Varsinais-Suomen ELY-keskus on julkaissut aikavälillä 22.9.2023–1.11.2024.

Retoristen keinojen luokitteluun käytän Arja Jokisen (2016b) vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan luokittelua, jonka hän jakaa esitetyn argumentin ja argumentin esittäjän retorisiin keinoihin sekä muihin retorisiin keinoihin. Kirjoittaja-lukijasuhdetta tarkastelen Chaïm Perelmanin (1996) argumentaatioteorian yleisökäsityksen avulla.

Tutkielmani keskeinen tulos on se, että luokittelun jokaista retorista keinoa esiintyy aineistossani. Esitetyn argumentin retorisia keinoja esiintyy enemmän kuin argumentin esittäjän retorisia keinoja. Muut retoriset keinot ovat argumentteja tukevia keinoja. Esitetyn argumentin retorisista keinoista esiintyy eniten toimijuuden kadottamista, kategorisointia sekä vakuuttamista kertomuksilla ja yksityiskohdilla. Argumentin esittäjän retorisia keinoja esiintyy tasaisesti. Luokittelun kaikkia retorisia keinoja esiintyy samanaikaisesti retoriikalle tyypillisesti.

Kirjoittaja-lukijasuhteen yleisönä on universaaliyleisö. Sen vierellä on lisäksi erityinen yleisö, jonka muodostavat raskaan liikenteen kuljettajat. He eivät saa erityiselle yleisölle tyypillistä erityisasemaa. Sekä retoristen keinojen että kirjoittaja-lukijasuhteen kautta tiedotteissa on kyse enemmän vakuuttelevasta kuin suostuttelevasta retoriikasta.

Jokisen (2016b) luokittelu soveltuu omaan aineistooni. Tästä ei kuitenkaan voi tehdä johtopäätelmää, jonka mukaan luokittelu soveltuisi kaikkiin tiedotteisiin tai viranomaisteksteihin. Luokittelussa esitetyt esimerkit auttavat analyysissäni, mutta jättävät tulkinnanvaraa. Tämä lisää ylitulkinnan ja epähuomioimisen riskiä, mutta samalla kannustaa venyttämään luokittelun rajoja.

Avainsanat: retoriset keinot, retoriikka, tiedote, yleisösuhte, viranomaisviestintä, viestintä, diskurssianalyysi, tekstintutkimus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen lähtökohdat	5
1.2	Tutkimuskysymykset ja tavoitteet	6
1.3	Aiempi tutkimus, teoreettinen viitekehys ja aineiston esittely	7
1.4	Tutkielman rakenne	9
2	Viranomaisviestintä	10
2.1	Tiedote tekstilajina	10
2.2	ELY-keskukset valtion viranomaisina	11
3	Teoreettisena näkökulmana retoriikka	13
3.1	Retoriikan historia	13
3.2	Retorisen analyysin tasot	15
3.3	Retorisen analyysin suhde diskurssianalyysiin	15
3.4	Kirjoittaja-lukijasuhde vakuuttelevassa ja suostuttelevassa retoriikassa	16
3.5	Vakuutteleva ja suostutteleva retoriikka	18
3.5.1	Esitetyn argumentin retoriset keinot	19
3.5.2	Argumentin esittäjän retoriset keinot	20
3.5.3	Muut retoriset keinot	22
3.5.4	Luokitteluun soveltuvat aineistot	23
4	Tutkimuksen aineisto, eettiset kysymykset ja menetelmät	24
5	Vakuutteleva ja suostutteleva retoriikka viranomaistiedotteissa	26
5.1	Esitetyn argumentin retoriset keinot tiedotteissa	26
5.1.1	Toimijuuden kadottaminen	26
5.1.2	Kategorisointi	28
5.1.3	Vakuuttaminen kertomuksilla ja yksityiskohdilla	31
5.1.4	Määrällistäminen	34
5.1.5	Ääri-ilmaisut	36
5.1.6	Metaforat	36
5.1.7	Yhteenveto	38
5.2	Argumentin esittäjän retoriset keinot tiedotteissa	39
5.2.1	Etäännyttäminen omista intresseistä	39

5.2.2	Oikeuttaminen puhujakategorioilla	40
5.2.3	Säätely liittoutumisasteessa	41
5.2.4	Vahvistaminen asiantuntijan lausunnolla tai konsensuksella	42
5.2.5	Yhteenveto	45
5.3	Muut retoriset keinot tiedotteissa	45
5.3.1	Kolmen lista	45
5.3.2	Kontrastiparien käyttö	46
5.3.3	Toisto ja tautologia	47
5.3.4	Suojautuminen mahdolliselta vasta-argumentilta	49
5.3.5	Yhteenveto	50
5.4	Kirjoittaja-lukijasuhde tiedotteissa	50
5.5	Luokittelun soveltuminen tiedotteisiin	52
6	Pohdinta	54
	Lähteet	58
	Liitteet	65
	Liite 1. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tiedote 25.3.2024	65

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Tutkin pro gradu -tutkielmassani Varsinais-Suomen ELY-keskuksen Kirjalansalmen sillasta tehtyjen tiedotteiden retorisia keinoja ja kirjoittaja-lukijasuhdetta. Tiedotteet käsittelevät Kirjalansalmen sillalle asetettuja erikoisliikennejärjestelyjä, sillan kuntoa ja sillan liikennettä. Nykyinen Kirjalansalmen silta on todettu hyvin huonokuntoiseksi, ja uuden Kirjalansalmen sillan on määrä valmistua vuonna 2025 (Varsinais-Suomen ELY-keskus, Kirjalansalmen silta, 2024, sähköinen lähde). Innoituksen aiheeseeni sain Varsinais-Suomen ELY-keskukselta, jossa työskentelin viestinnän korkeakouluharjoittelijana vuonna 2024.

Kirjalansalmen silta sijaitsee Kaarinan Kuusiston ja Paraisten Kirjalan välissä. Kirjalansalmen silta on Suomen pisin riippusilta, ja se on rakennettu vuonna 1963. Kirjalansalmen silta on ainoa kiinteä maantieyhteys Paraisille ja Turun saaristoon. Sillan merkitys on valtava niin Paraisten kaupungille ja kaupunkilaisille kuin saariston elinkeinoelämälle ja turismille. Kirjalansalmen siltayhteyden takana on paljon suurteollisuutta, joka vaikuttaa koko Suomen elinkeinoelämään. Suurteollisuuteen kuuluvat esimerkiksi betoni- ja kalkkituotannot. Monipuolisen teollisuuden vuoksi Kirjalansalmen sillan yli kulkeekin huomattava määrä raskasta liikennettä, jonka takia Varsinais-Suomen ELY-keskus on joutunut asettamaan sillalle erikoisliikennejärjestelyjä. Lisäksi silta toimii olennaisena linkkinä Saariston rengastien kulkijoille, jotka matkustavat tietä esimerkiksi pyöräillen tai autoillen. (Varsinais-Suomen ELY-keskus, Kirjalansalmen silta, 2024, sähköinen lähde.) Uusi Kirjalansalmen silta on pituudeltaan 650 metriä, ja sen on määrä kestää vähintään sata vuotta (Rönkä 2022).

Tutkimukseni on ajankohtainen, sillä sekä asetetut erikoisliikennejärjestelyt että uuden Kirjalansalmen sillan rakennustyöt ovat käynnissä tutkielmani tekoprosessin ajan. Koska uuden Kirjalansalmen sillan on määrä valmistua kuluvan vuoden eli vuoden 2025 loppuun mennessä, kiinnostus siltaa ja sitä ympäröiviä alueita kohtaan varmasti kasvaa.

Erikoisliikennejärjestelyjen suunnittelu, toteutus ja seuranta ovat kokoluokaltaan suuret, joten nekin korostavat sillan merkitystä saaristolle, sen lähikaupungeille, Varsinais-Suomelle ja aivan koko Suomelle.

1.2 Tutkimuskysymykset ja tavoitteet

Tiedotteet aineistona tuovat esille oman kiinnostukseni viestintään ja erityisesti viranomaisviestintään, sillä tiedotteiden tekijänä on valtion viranomainen. Pää tavoitteenani on tutkia tiedotteiden retorisia keinoja ja kirjoittaja-lukijasuhdetta. Koska viestinnällä on aina oltava kohderyhmä, tuovat sekä retoristen keinojen vaikuttamistavoite että kirjoittaja-lukijasuhde esille tutkimukseni viestinnällisen ulottuvuuden kielellisen näkökulman kautta. Lisäksi haluan pohtia kriittisesti käyttämäni luokittelun soveltumista aineistooni.

Täsmälliset tutkimuskysymykseni ovat:

1. Mitä retorisia keinoja viranomaistiedotteissa esiintyy?
2. Millainen on viranomaistiedotteiden kirjoittaja-lukijasuhde?
3. Soveltuuko käyttämäni retoristen keinojen luokittelu viranomaistiedotteiden analysointiin?

Käytän aineistoni tutkimiseen Arja Jokisen (2016b) vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan luokittelua. Luokittelu pohjautuu Michael Billigin ja Jonathan Potterin ajatuksiin. Hyödynnän itse ensisijaisesti Jokisen (2016b) ja Potterin (1996) teoksia. Jokinen (2016b) jakaa luokittelun kolmeen näkökulmaan, jotka ovat esitetyn argumentin retoriset keinot, argumentin esittäjän retoriset keinot ja muut retoriset keinot. Tarkoitukseni on analysoida tiedotteet mahdollisimman yksityiskohtaisesti luokittelun mukaan. Haluan selvittää, mitä luokittelun retorisia keinoja tiedotteet sisältävät. Hypoteesini on, että tiedotteissa esiintyy erityisesti esitetyn argumentin retorisia keinoja, jolloin argumentin esittäjään kohdistuvat retoriset keinot jäävät taka-alalle. Esitetyn argumentin näkyvin retorinen keino on toimijuuden kadottamista ilmentävä passiivi, ja argumentin esittäjän näkyvin retorinen keino puhujakategorialla oikeuttaminen. Muut retoriset keinot toimivat tiedotteiden argumentteja tukevin keinoina. Niistä vahvin on toisto ja tautologia. Retorisia keinoja myös varmasti esiintyy ristiin yli luokittelun rajojen retorisille keinoille tyypillisesti.

Aineistoni kirjoittaja-lukijasuhdetta tutkin Chaïm Perelmanin (1996) argumentaatioteorian yleisökäsityksen avulla. Hän jakaa yleisön universaaliyleisöön ja erityiseen yleisöön. Retoriikan tavoitteena on vaikuttaa. Yleisösuhteen tutkiminen korostaa tätä tavoitetta, ja tuo esille tutkielmani viestinnällisen näkökulman. Tarkoitukseni on selvittää tiedotteiden

kirjoittaja-lukijasuhteen luonne. Hypoteesini on, että Varsinais-Suomen ELY-keskus haluaa vakuuttaa koko yleisönsä, joka on luonteeltaan universaaliyleisö.

Jokinen (2016b) esittelee useita aineistoja, jotka sopivat hänen luokitteluunsa. Esimerkkien joukosta ei kuitenkaan löytynyt vastaavaa kuin tutkielmani aineisto. Haluankin selvittää, miten luokittelu soveltuu viranomaistiedotteiden analysointiin. Hypoteesini on, että Jokisen (2016b) luokittelu soveltuu aineistooni, mutta jättää tulkinnanvaraa. Tämä johtuu tarkkojen esimerkkien puuttumisesta. Esimerkkien puuttuminen mahdollistaa luokittelun rajojen laajentamisen, mutta samalla lisää ylitulkinnan tai jonkin asian huomioon ottamattomuuden mahdollisuutta. Kolmatta tutkimuskysymystäni perustelee myös retoriikan aiempi tutkimus, jota käsittelem seuraavaksi.

1.3 Aiempi tutkimus, teoreettinen viitekehys ja aineiston esittely

Retoriikkaa ja retorisia keinoja on tutkittu paljon 2000-luvulla. Tutkimuksia on tehty esimerkiksi kielitieteen ja yhteiskuntatieteen aloilla. Aiheen suosio on jatkunut erityisesti 2010- ja 2020-luvuilla, jolloin aineistojen kirjo on ollut laajaa. Retoriikkaa tutkivien pro gradu -tutkielmien aineistoina ovat olleet muun muassa sanomalehdet (Saine 2019; Carpelan 2020; Hollo 2023), mielipidekirjoitukset (Laitinen 2009; Kortelahti 2023), verkkokeskustelualustojen keskustelut (Melender 2016; Vekka 2017), romaani (Komulainen 2017), käytösopas (Järveläinen 2017), tietoteos (Pekkala 2021), verkkosivujen mainostekstit (Honkola 2007), mainoskampanjan kirjanen (Lanne 2022), mainosvideot (Gullsten 2024), päivittäistavarakauppojen vastuullisuusraportit (Malm 2023), vuosikertomusten toimitusjohtajan katsaukset (Haverinen 2014) sekä kustannusyhtiöiden mediatiedotteet (Peltonen 2018).

Esittelen seuraavaksi edellä mainituista kolme tutkielmaa, jotka koen oman tutkielmani kannalta keskeisimmiksi. Anna Hollo (2023) käsittelee tutkielmassaan Suomen Nato-jäsenyyttä koskevia Helsingin Sanomien mediatekstejä. Hän selvittää tutkielmassaan, mitä retorisia keinoja sanomalehtiteksteissä on käytetty, mihin retorisilla keinoilla pyritään ja kuinka viestintävälineet käyttävät valtaa. Keskeisimpinä tuloksina hän esittelee retoristen keinojen runsaan käytön ja vallan näkymisen siinä, kenen ääni pääsee kuuluviin.

Helena Vekka (2017) tutkii vanhempien luonnehdintaa omasta vanhemmuudestaan, kun perheessä on tehty kiireellinen sijoitus tai huostaanotto. Retorisuuden tutkiminen ilmenee vanhempien tavoissa argumentoida ja puolustautua. Tutkielmassa Vekka (2017) hyödyntää

Perelmanin argumentaatioteoriaa yleisösuhteen käsittelyssä. Tutkimustuloksiksi Vekka (2017) mainitsee monipuolisen retoristen keinojen käytön. Keinojen runsas käyttö ilmenee niin, että argumentit liittyvät sekä vanhempiin eli väitteen esittäjiin että lastensuojeluun eli väitteiden vastapuoleen. Ensimmäisessä retoriikka on puolustelemaa ja toisessa hyökkäävää.

Ulla Peltosen (2018) tutkielma käsittelee neljän kustannusyhtiön mediatiedotteiden retoriikkaa. Diskurssianalyysin keinoin Peltonen (2018) analysoi vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan keinoja, joilla kustannusyhtiöt pyrkivät osoittamaan yleisölle luottamusta tai vakuuttavuutta. Tärkeimmäksi tutkimustulokseksi Peltosen (2018) tutkielmasta nousee se, että kaikkien kustannusyhtiöiden tiedotteista löytyy retorisia keinoja, mutta niiden jakautuminen on epätasaista yhtiöiden välillä.

Myös viranomaisia ja viranomaistekstejä on tutkittu jonkin verran. Esimerkiksi Salli Kankaanpää (2006) on tutkinut väitöskirjassaan kuntien lehdistötiedotteita, Ulla Tiirilä (2007) Helsingin kaupungin sosiaaliviraston kuljetuspalvelupäätöksiä, Anne Mäntynen (2003) kielijuttujen retoriikkaa ja Jenni Varonen (2020) viranomaisviestintää onnettomuustilanteissa Onnettomuustutkintakeskuksen näkökulmasta.

Tutkielmani on sekoitus edellä mainittuja: se tutkii retoriikkaa ja kirjoittaja-lukijasuhdetta valtion viranomaisen tiedotteissa, jotka kertovat tietyistä erikoisliikennejärjestelyistä. Teoreettisena viitekehyksenäni retoristen keinojen tutkimuksessa ovat retoriikka ja retorinen analyysi ja niiden kautta tekstintutkimus. Lisäksi erityisesti kirjoittaja-lukijasuhteen teoreettisena viitekehyksenä on diskurssianalyysi. *Retoriikalla* tarkoitetaan yleisön vakuuttamista ja pyrkimystä sitouttaa se esitettyyn argumenttiin (Jokinen 2016a: 259). *Retorisessa analyysissä* käsitellään kielellisiä prosesseja merkitysten tuottamisen näkökulmasta (Jokinen 2016b: 338). *Teksti* on niin yksi, rajattu kokonaisuus kuin rajaamaton tekstien määrä (Shore–Mäntynen 2006: 9). *Diskurssilla* taas tarkoitetaan ”lausetta suurempien kielenkäytön yksiköiden tarkastelemista sosiaalisessa kontekstissa” (Leiwo–Pietikäinen 1996: 103). *Diskurssianalyysissä* yhteyden muodostavat kielenkäyttö sekä yhteiskunnallinen, tilanteinen ja ajallinen konteksti (Pietikäinen–Mäntynen 2019: 26).

Tärkeimpiä retoristen keinojen ja retoriikan lähteitäni ovat luonnollisesti Jokisen (2016b) luokittelu sekä Aristoteleen ([384–322 eaa.] 1997), Jukka-Pekka Puron (2006) ja Marja-Liisa Kakkuri-Knuutilan (1998) ajatukset. Diskurssianalyysin lainalaisuuksiin johdattavat edellä mainittujen lisäksi muun muassa Jokinen (2016a) sekä Sari Pietikäinen ja Anne Mäntynen

(2019). Kirjoittaja-lukijasuhteen teoreettisen viitekehyksen kulmakivet ovat Perelmanin (1996) ja Hilikka Summan ajatukset (1995; 1996).

Aineistoni koostuu kymmenestä tiedotteesta, jotka on laatinut Varsinais-Suomen ELY-keskus. Tiedotteet on vapaasti luettavissa Varsinais-Suomen ELY-keskuksen verkkosivuilta, johon on koottu oma alisivu Kirjalansalmen sillan asioille. Aineisto on siis vapaasti koottavissa, joten sen keräämisen ei liity esimerkiksi eettisiä kysymyksiä. Jokaisen tiedotteen ja siihen kuuluvan osan – pääotsikot, ingressit, väliotsikot ja leipätekstikappaleet – olen huolellisesti taulukoinut. Taulukossa on jokaiselle luokittelun retorille keinolle oma kohtansa. Näin olen saanut tehtyä johdonmukaista ja järjestelmällistä analysointia, jossa yksikään tiedotteen osa ei ole jäänyt analysoinnin ulkopuolelle. Aineistoesimerkit esittelen tutkielmassani juoksevilla numeroinnilla ja tarvittaessa kursivoinnilla. Kursivointia käytän, kun haluan korostaa jotakin kielenaineista erityisesti. Tällaisia ovat kohdat, joissa esiintyy enemmän kuin yhtä retorista keinoa.

1.4 Tutkielman rakenne

Tutkielmani etenee niin, että johdannon jälkeen luvussa 2 käsittelen viranomaisviestintää sekä esittelen tiedotteen käsitteen ja ELY-keskukset valtion viranomaisina. Luvussa 3 käyn läpi tutkielmani teoreettisen näkökulman, joka on retoriikka. Luvussa esittelen retoriikan historian aristoteelisesti sekä käyn läpi retorisen analyysin tasot ja retorisen analyysin suhteen diskurssianalyysiin. Lisäksi esittelen kirjoittaja-lukijasuhteen vakuuttelevassa ja suostuttelevassa retoriikassa sekä käyn läpi Jokisen (2016b) luokittelun retoriset keinot.

Luvussa 4 esittelen aineistoni, eettiset kysymykset ja menetelmät. Luvussa 5 käyn läpi kolmessa ensimmäisessä luvussa luokittelun retoristen keinojen esiintyvyyden aineistossani niin, että luvussa 5.1 analysoin esitetyn argumentin retoriset keinot, luvussa 5.2 argumentin esittäjän retoriset keinot ja luvussa 5.3 muut luokitteluun kuuluvat retoriset keinot. Luvussa 5.4 analysoin tiedotteiden kirjoittaja-lukijasuhteen ja luvussa 5.5 luokittelun soveltumisen aineistooni. Tutkielmani luvussa 6 kokoan työni tulokset ja pohdin tuloksia asettamieni tutkimuskysymysten kautta.

2 Viranomaisviestintä

Kielitoimiston sanakirjan (KS) mukaan *viranomaisella* tarkoitetaan valtion tai muun julkisyhteisön määrätehtäviä hoitavaa virastoa tai virkamiestä. *Viestinnällä* taas tarkoitetaan viestimistä, tiedottamista, tiedonvälitystä ja kommunikaatiota. Viestintä jaetaan sanalliseen ja sanattomaan viestintään. Sanallinen viestintä käsittää kirjoitusviestinnän ja puheviestinnän, ja sanaton viestintä käyttäytymis-, symboli- ja esineviestinnän. (Wiio–Nordenstreng 2017: 14–15.) Keskityn tutkielmassani sanalliseen viestintään.

Viestintä jaetaan viestinnän vastaanottajan julkisuuden asteen perusteella *kohde- ja yleisöviestintään*. *Kohdeviestinnässä* viestintä on kohdistettu tietyille henkilöryhmälle tai henkilölle. *Yleisöviestinnässä* viestintä kohdistuu suurelle ja itsevalikoituvalle yleisölle – sanoma on siis julkinen. Yleisöviestinnän eräs muoto on *joukkoviestintä*, jossa viestinnän sanoma välitetään teknisin keinoin yksisuuntaisena lähettäjältä vastaanottajalle. (Wiio–Nordenstreng 2017: 17.) Yksinkertaistetun mallin mukaan viestinnässä on kyse juuri tästä: *lähettäjä* lähettää *viestin* sen *vastaanottajalle*. Käsittelen viestintään oleellisesti kuuluvaa yleisö- eli tässä tapauksessa kirjoittaja-lukijasuhdetta retorisesta näkökulmasta luvussa 3.4.

Valtionhallinnon viestintää ohjaa Valtionhallinnon viestintäsuositus (Valtioneuvosto, Valtionhallinnon viestintäsuositus 2023, sähköinen lähde). Sen mukaan valtionhallinnon viestinnän yhtenä tärkeimmistä tavoitteista on demokratian vahvistaminen. Viestinnän arvoja ovat avoimuus, luotettavuus, tasapuolisuus, ymmärrettävyys, vuorovaikutteisuus ja palveluhenkisyys. Kohderyhmiä ovat suuri yleisö, media ja asiakkaat. Suosituksen mukaan valtiohallinnon tulee viestiä suurelle yleisölle mahdollisimman laajasti. Asiakasviestintä perustuu asiakasymmärrykseen ja auttaa ymmärtämään asiakkaiden odotuksia.

Viranomaisviestintä perustuu siis valtionhallinnon viestintäsuositukseen. Lisäksi viranomaisten toimintaa ohjaavat muun muassa perustus-, hallinto-, ja julkisuuslaki. Usein viranomaisella itsellään on lisäksi oma viestintästrategia.

2.1 Tiedote tekstilajina

Tekstilajilla eli *genrellä* tarkoitetaan Kielitoimiston sanakirjan mukaan tekstikokonaisuuksia, joilla on yhteisiä kielen piirteitä ja tavoitteita. Niillä on siis yhteinen viestinnällinen päämäärä (Heikkinen 2020: 36). Tekstilajiin oleellisesti kuuluva käsite on *teksti*, jolla tarkoitetaan niin yhtä ja rajattua kokonaisuutta kuin rajaamatonta tekstien määrää (Shore–Mäntynen 2006: 9).

Tekstejä voidaan luonnehtia myös sosiosemioottisiksi kokonaisuuksiksi. Tekstien sosiaalisuus tarkoittaa tässä ihmiskulttuureihin ja -yhteisöihin vakiintuneita, tunnistettavia tapoja sekä tekstien kiinnittymistä aikaisempiin teksteihin. Teksti on tärkeä hahmottaa kielenkäyttönä eikä kieliopin yksikkönä. Tekstien semioottisuus taas tarkoittaa sitä, että teksti on merkityskokonaisuus, joka tukeutuu vähintään yhteen merkkijärjestelmään. (Virtanen–Hiidenmaa 2020: 833.)

Tiedotteella tarkoitetaan Kielitoimiston sanakirjan mukaan tiedonantoa ja tiedotusta. Tiedotteiden viestinnällinen tavoite on uuden tiedon tuottaminen ja välittäminen. Tämän tavoitteen kautta tiedotteet voidaan ajatella omaksi tekstilajikseen niiden moninaisuudesta huolimatta. Tiedotteiden tekstirakenne perustuu asioiden esittämiseen tärkeysjärjestyksessä. Kiinnostavin asia nostetaan alkuun kärjeksi ja sen jälkeen asiasta kerrotaan yksityiskohtaisesti. *Lehdistötiedotteista* tai *mediatiedotteista* puhutaan silloin, kun tiedotteet on tarkoitettu julkisuuteen. (Heikkinen 2020: 195–196.) Tiedotteet koostuvat usein ainakin pääotsikosta, ingressistä, päiväyksestä, väliotsikoista ja leipätekstikappaleista. Usein mukana on myös lisätieto-osio. Tiedotejulkaisujärjestelmiä on monia, joista yksi on Oy Suomen Tietotoimiston tiedotejakelujärjestelmä STT Info.

2.2 ELY-keskukset valtion viranomaisina

ELY-keskukset eli Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hoitavat valtionhallinnon kehittämis- ja toimeenpanotehtäviä. Tehtävien päätavoitteena on edistää alueellista kehittämistä. ELY-keskuksia on yhteensä 15, ja niiden vastualueet ovat nimeltään Elinkeinot, työvoima ja osaaminen, Liikenne ja infrastruktuuri sekä Ympäristö ja luonnonvarat. Vastualueet jakaantuvat keskusten välillä niin, että keskukset voivat olla kolmen, kahden tai yhden vastualueen ELY-keskuksia. (ELY-keskus, ELY-keskukset ja niiden tehtävät, 2024, sähköinen lähde.) Valtion aluehallinnon uudistuksen myötä myös ELY-keskusten rooli muuttuu, ja niille jäävät tehtävät kootaan uusiksi alueellisiksi elinvoimakeskukseksi.¹

ELY-keskuksista yksi on Varsinais-Suomen ELY-keskus. Sillä on vastuullaan kaikki kolme vastuualuetta. Kirjalansalmen siltaan liittyvät asiat kuuluvat Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelle eli L-vastuualueelle. Uuden Kirjalansalmen sillan suunnitteluvastuu on Varsinais-Suomen ELY-keskuksella ja rakentamisvastuu

¹ Valtiovarainministeriö. Valtion aluehallinnon uudistus: <https://vm.fi/aluehallintouudistus>. [Viitattu 11.4.2025.]

Väylävirastolla. Varsinais-Suomen ELY-keskus ylläpitää vanhaa siltaa ja kun uusi silta on valmis, alkaa se ylläpitää myös sitä. (Lehdonranta, 16.4.2025, sähköpostiviesti.)

Varsinais-Suomen ELY-keskuksella on viestintätiimi, jonka viestijät jakautuvat eri vastuualueille. Koko Varsinais-Suomen ELY-keskuksen viestintätiimi tukee johtoa viestinnässä sekä vastaa ELY-keskuksen sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä yhteistyössä vastuualueiden asiantuntijoiden kanssa. Viestintätiimin ohella viestintää toteuttavat siis myös substanssiasiantuntijat omien työtehtäviensä osalta. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen L-vastuualueen viestintätiimi suunnittelee, toteuttaa ja seuraa liikenneasioiden viestintää yhdessä vastuualueen johdon ja substanssiasiantuntijoiden kanssa. (Lehdonranta, 16.4.2025, sähköpostiviesti.)

Varsinais-Suomen ELY-keskus on tehnyt vuodelle 2025 oman viestintäsuunnitelman. Viestintäsuunnitelmassa määritellään viestinnän periaatteet, kohderyhmät, roolit ja vastuut. Suunnitelmassa esitellään myös viestinnän tavoitteet ja painopisteet vuodelle 2025. Suunnitelmaan on lisäksi kirjattu viestinnän kanavat. L-vastuualueen viestinnällä ei ole resurssien puutteen vuoksi omaa viestintäsuunnitelmaa tai -strategiaa, vaan se seuraa koko Varsinais-Suomen ELY-keskuksen yleistä viestintäsuunnitelmaa. (Lehdonranta, 16.4.2025, sähköpostiviesti.) Tiedottamistarve tulee tiedotettavasta asiasta riippuen joko substanssiasiantuntijalta tai viestijältä. Tiedotetta työstetään yhteistyössä, ja tilanteen vaatiessa myös L-vastuualueen johto ottaa tiedotteen sisältöön tai julkaisuajankohtaan kantaa.

Lisäksi sekä koko Varsinais-Suomen ELY-keskuksella että jokaisella vastuualueella on oma kriisiviestintäsuunnitelmansa. L-vastuualueen kriisiviestintäsuunnitelma keskittyy tarkemmin substanssin mahdollisiin kriisi- ja erityistilanteisiin. Kirjalansalmen sillasta on laadittu erikseen varautumissuunnitelma. Se ei ole kaikilta osiltaan julkinen, vaan sisältää osin turvaluokiteltua tietoa. (Lehdonranta, 16.4.2025, sähköpostiviesti.)

3 Teoreettisena näkökulmana retoriikka

3.1 Retoriikan historia

Retoriikan historia ulottuu antiikin ajalle (800 eaa.–500 jaa.), jonka kulta-aikana kukoistivat Kreikan ja Rooman valtakunnat. Antiikin vaikutus retoriikkaan näkyy vielä nykypäivänäkin. Retoriikan isän, antiikin kreikkalaisen filosofin ja tiedemiehen Aristoteleen (384–322 eaa.) päämääränä oli tavoittaa ja hahmotella retoriikan olennainen ydin. (Puro 2006: 8, 31.)

Aristoteleen mukaan *retoriikka* on ennen muuta taito, jossa on mahdollista olla toisia parempi kyvykkäiden ja asianmukaisten vaikuttamiskeinojen hyödyntämisessä. Vaikuttavasta argumentoinnista on hyödyllistä osata analysoida, mistä vaikuttavuus muodostuu. (Puro 2006: 31.) Kuulija kun tulee vakuuttaa myös vastakkaisista käsityksistä (Aristoteles [384–322 eaa.] 1997: 9).

Aristoteles ([384–322 eaa.] 1997: 10, 13) määrittelee retoriikan puhetilanteissa tapahtuvaksi vakuuttamiseksi. Retoriikan tehtävä on vakuuttavuuden ja näennäisesti vakuuttavuuden havaitseminen sekä sellaisten kysymysten käsittely, joihin ei ole tieteellistä vastausta, mutta joita silti pohditaan. Tällaisten kysymysten pohdintaa pystyvät seuraamaan myös sellaiset kuulijat, joille asia ei ole niin tuttu.

Retoriikan avainkäsitteenä on *pisteis* eli argumentaation keinot. Argumentaation keinoja ovat *ethos*, *pathos* ja *logos*. *Ethos* on puhujan tapa ilmentää omaa persoonaansa. Puhuja, jolla on hyvä *ethos*, ymmärretään ”hyväksi neuvonantajaksi”. (Puro 2006: 32.) *Ethos* myös kuvastaa puhujan uskottavuutta ja luonnetta. Nykyään *ethos* tunnustetaan enemmän puhujan tai kirjoittajan yleisökäsityksenä. Sen kääntöpuoli on lähestymistapa kohteeseen. Uusi tulokulma osoittaaakin suhteen yleisöön ja kohteeseen sekä sen, mihin perusteluissa vedotaan. (Kakkuri-Knuutila 1998: 233). *Ethos* tarkoittaa myös sitä, millaisena puhuja tai kirjoittaja näyttää itsensä yleisölleen. Se kertoo puhujan tai kirjoittajan ”oikeudesta” esiintyä käsillä olevassa asiassa ja siitä, miksi on perusteltua ottaa hänen väitteensä huomioon. Edellä mainittu on näkyvillä myös asiapitoisissa ja ”epäretorisissa” teksteissä, kuten hallinnon suunnittelu- ja valmisteluteksteissä. (Summa 1995: 74.)

Pathos tarkoittaa vetoamista kuulijoiden eli yleisön tunteisiin. Keskeistä on, mitä tapahtuu kuulijoissa. (Puro 2006: 32.) *Pathoksella* tarkoitetaan siis yleisön tunteita, mielentilaa ja vastaanottokykyä, jotka vaikuttavat siihen, millä tavoin argumentti vastaanotetaan (Kakkuri-

Knuutila 1998: 233). Puhujan tai kirjoittajan ja yleisön välisen suhteen huomioon ottaminen ja sen tiedostaminen kuuluvat järjestelmälliseen esittämiseen. Näin varmistetaan yleisön halu ja kyky asian vastaanottamiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi yhteisen lähtökohdan varmistamista. (Summa 1995: 75.) *Logos* on järkeen vetoamista (Puro 2006: 32). Se on siis kyseisen argumentin asiasisältö eli itse argumentti (Kakkuri-Knuutila 1998: 233).

Ethos ja pathos kuuluvat argumentoinnin prosessiin, kun taas logos argumentin sisältöön. Ethos ja pathos keskittyvät siis puhujan tai kirjoittajan ja yleisön suhteeseen argumentoinnin kannalta. Logos on tästä riippumaton. Perustelun vakuuttavuus ei riipu vain päättelyn loogisesta hyväksyttävyydestä ja asiasisällöstä, vaan vakuuttavuuteen vaikuttaa myös puhujan tai kirjoittajan ja yleisön välinen suhde. (Summa 1995: 74.)

Aristoteles esittelee lisäksi *sisältö-muotojaottelun*, jossa sisältöosa käsittelee puhujan puhe- ja ilmaisuteknisiä keinoja ja muoto-osa puheen sisällön jäsentymistä. Edellä esittelemäni käsitteet ja seuraavaksi esittelemäni enthymema ovat sisällön vaikuttavuutta jäsentäviä käsitteitä. *Enthymemalla* Aristoteles tarkoittaa retorista päätelmää ja ajatteluketjua, joka vakuuttaa yleisen hyväksyttävyyden kautta yleisöön. Kun puhuja tai kirjoittaja osoittaa yleisölleen, kuinka yksiselitteisesti tiettyyn loppupäätelmään päästään, yleisö vakuuttuu päätelmän oikeutuksesta. (Puro 2006: 32–33). Muotoa jäsentäväksi käsitteeksi Aristoteles esittelee *tekhne*. *Tekhne* käsittelee puhumisen tyyliä. Tämä tarkoittaa muun muassa sanavalintoja ja sanojen järjestyksiä sekä kielikuvien käyttöä. (Mt.: 31, 33.)

Retoriikka viittaa niin puheoppiin kuin analyttiseen tutkimusotteeseen (Jokinen 2016a: 250). Vaikka Aristoteles määrittelee retoriikan puhujan, kuulijan ja puheen kautta, on hänen määritelmänsä pätevä myös kirjallisen aineiston analysointiin (esim. Hollo 2023). Aristoteles erittelee puhetaidon taidoksi valikoida sopivat vaikuttamiskeinot eri puhetilanteissa. Vaikuttamiskeinot voivat olla myös kirjallisessa muodossa esitettäviä, ja retorisenä tilanteena hyväksytäänkin nykyään mikä vain kommunikaatiotilanne (Kakkuri-Knuutila 1998: 236). Koska oma aineistoni koostuu kirjallisista tiedotteista, käytän tästä edes käsitteitä, jotka viittaavat kirjoitettuun aineistoon. Käsitteet ovat kirjoittaja, argumentin esittäjä, Varsinais-Suomen ELY-keskus ja ELY-keskus sekä lukija, tienkäyttäjä, sillan käyttäjä tai yleisö. Itse tiedotteisiin viitataan tiedotteina tai teksteinä ja niiden sisältöön argumentteina, ilmauksina tai virkkeinä.

Kokoavasti voidaan todeta, että retoriikka on yleisön vakuuttamista jonkin argumentin pätevydestä sekä pyrkimystä sitouttaa yleisö kyseiseen argumenttiin (Jokinen 2016a: 259).

Retoriikassa ollaan siis kiinnostuneita vaikuttamisen ja vakuuttamisen taidosta – nimenomaan ihmisten mahdollisuuksista ja tavoista käyttää kieltä tuottaakseen uskottavuutta (Summa 1995: 70).

3.2 Retorisen analyysin tasot

Retoriikan perustana on argumentaatio. Retoriikalla ja argumentaatiolla on sama tavoite eli pääväitteen uskottavuuden lisääminen. Retorinen analyysi käsittelee asiasisältöä ja ilmiä, kun argumentaatioanalyysi vain asiasisältöä. (Kakkuri-Knuutila 1998: 233–234.) Hyödynnän itse retorisen analyysin keinoja.

Retoriikkaa voi luokitella kielenkäytön tasojen mukaan. Tasoja ovat esitysten ja puheiden retoriikka, argumentoinnin retoriikka sekä kielikuvien tai trooppien retoriikka. (Palonen–Summa 1996: 10.) Työni keskittyy näistä keskimmäiseen eli argumentoinnin retoriikkaan. Argumentoinnin ytimenä on pyrkimys muuttaa tai vahvistaa yleisön käsityksiä tietyistä asioista (mt.: 10). Painotukseni ovat retoriset keinot vakuuttavuuden lähteenä.

Retorinen analyysi koostuu viidestä tasosta. Tasot ovat argumenttien kriittinen analyysi ja arviointi, psykologinen näkökulma, sosiaalinen näkökulma, tekstin kielellinen näkökulma ja kokonaisuuden näkökulma. Argumenttien kriittinen analyysi ja arviointi analysoivat logos-tasoa eli yksittäisiä argumentteja, niiden keskinäisiä suhteita ja hyväksyttävyyttä yhteisöissä. Psykologinen näkökulma analysoi ethos- ja pathos-keinoja. Sosiaalinen näkökulma keskittyy puhetilanteen tekijöihin. Tekstin kielellinen näkökulma taas keskittyy kielellisiin asioihin. Kokonaisuuden näkökulma analysoi kaikkia edellä mainittuja asioita. (Kakkuri-Knuutila 1998: 240.)

Teen tutkimukseni pääasiallisesti kokonaisuuden näkökulmasta, mutta painotan kielellistä näkökulmaa. Kokonaisuuden analysoinnissa tärkeä tekijä on tyyli. *Tyyli* välittää kirjoittajan näkökulmaa asiaansa ja yleisönsä. Se siis ilmentää kirjoittajan ethosta eli uskottavuutta ja yleisökäsitystä. Ne taas ilmentävät kirjoittajan käsitystä siitä, kuinka hän katsoo parhaaksi esitellä asiansa yleisölleen. (Kakkuri-Knuutila 1998: 236–237.)

3.3 Retorisen analyysin suhde diskurssianalyysiin

Diskurssi ja diskurssianalyysi (tai diskurssintutkimus) ovat retoriikan ja sitä kautta tutkimukseni kehykset. *Diskurssilla* tarkoitetaan ”lausetta suurempien kielenkäytön yksiköiden tarkastelemista sosiaalisessa kontekstissa” (Leiwo–Pietikäinen 1996: 103).

Käsitettä käytetään monilla tieteenaloilla. *Diskurssianalyysissa* kytkeytyvät niin kielenkäyttö kuin yhteiskunnallinen, tilanteinen ja ajallinen konteksti. Koska kieli ja toiminta ovat kietoutuneet yhteen, on diskurssianalyysissa lisäksi kyse instituutioiden ja toimijoiden sekä valtasuhteiden ja yhteiskunnan rakenteiden tutkimisesta. Sosiaalista todellisuutta luodaan kielen avulla, mutta myös sosiaalinen todellisuus luo kielenkäyttöä. Tämä vaikuttaa siihen, miten kieltä käytetään: kun kieltä käytetään, käytetään samalla valtaa, luodaan tietoa, muutetaan käytänteitä ja sidotaan suhteita. (Pietikäinen–Mäntynen 2019: 26.)

Retorisella analyysillä taas tarkoitetaan tapaa käsitellä kielellisiä prosesseja merkitysten tuottamisen näkökulmasta. Näkökulmassa tärkeintä on selvittää, miten todellisuuden versiot yritetään saada vakuuttaviksi ja kannatettaviksi. Lisäksi merkittävää on se, miten lukijat, keskustelukumppanit ja kuulijat saadaan sitoutumaan näihin versioihin. (Jokinen 2016b: 338.)

Myös retoriikan ja diskurssianalyysin suhde määrittyy sosiaalisen todellisuuden kautta. Diskurssianalyysi ja retoriikka ovat molemmat kiinnostuneita siitä, miten sosiaalinen todellisuus rakentuu kielenkäytössä ja muussakin toiminnassa. Kiinnostuksen kohteina ovat siis tekstit ja niiden tutkiminen. Tutkimus on aineistolähtöistä niin, että aineistona olevat tekstit otetaan tutkittaviksi sellaisenaan – niiden ”takaa” ei siis yritetä etsiä ”oikeaa” todellisuutta. (Jokinen 2016a: 250–251.)

Eroavaisuus retorisen analyysin ja diskurssianalyysin välillä on se, että retorisessa analyysissä kiinnitetään huomiota yleisösuhteeseen ja lausumien muotoiluun. Diskurssianalyysissä kielellisen tuottamisen muodot taas liitetään tulkinnan vuorovaikutuksellisten prosessien tutkimiseen ja kulttuuristen merkitysten tuottamiseen. (Jokinen 2016a: 261, 264.)

3.4 Kirjoittaja-lukijasuhde vakuuttelevassa ja suostuttelevassa retoriikassa

Teksti on aina osoitettu jollekin (Jokinen 2016b: 340). Edellä retoriikan historiaa käsittelevässä luvussa 3.1 mainitsin, että retorinen analyysi pätee niin puhuttuun kuin kirjoitettuunkin aineistoon. Myös yleisökäsitys on sitä kautta laajentunut: puhujan ja yleisön lisäksi voidaan puhua kirjoittajasta ja lukijasta (Vuori 2006: 1).

Teksti pyrkii sitouttamaan tietyn yleisön tietynlaisilla argumenteilla – yleisönsä on siis tunnettava. Tämä tapahtuu vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan avulla. (Jokinen 2016b: 340.) Koko argumentoinnin prosessi määrittyy sen mukaan, mikä on se yleisö, johon kirjoittaja pyrkii vaikuttamaan (Jokinen 2016a: 260). Argumentointi on siis osoitteellista eli se on jollekin yleisölle suunnattua (Summa 1995: 77). Sen tarkoituksena on vahvistaa tai

hankkia yleisön hyväksyntää esitetyille väitteille – argumentaatio ei koskaan tapahdu tyhjiössä. Yleisön mielipiteellä on siis aina merkitystä. Tämän todistaa se, että yleisön mielipiteeseen ei pyritä vaikuttamaan painostuksen kautta, vaan nimenomaan vaikuttamalla yleisöön, muuttamalla sen vakaumuksia tai hakemaan sen kannatusta. (Perelman 1996: 16–18.)

Perelman (1996: 21) argumentaatioteoriansa mukaan määrittää *yleisön* kaikiksi niiksi, joihin kirjoittaja tai puhuja pyrkii vaikuttamaan argumentoinnillaan. Kyseessä ei siis ole läsnä oleva, todellinen yleisö, vaan kirjoittajan tai puhujan kokoama järjestelmällinen ajatusrakennelma (Summa 1995: 77). Perelman jakaa yleisön käsitteen kahteen. *Universaaliyleisöllä* hän tarkoittaa kokonaisuutta, jonka muodostavat kaikki normaalit, arvostelukykyiset aikuiset. *Erityisellä yleisöllä* hän taas tarkoittaa mitä tahansa rajattua esityksen kohdejoukkoa. Tämä voi tarkoittaa joko tilallisesti ja ajallisesti määriteltyä todellisten kuulijoiden joukkoa tai jonkin periaatteen nojalla rajautuvaa, hypoteettista argumentoinnin kohdetta. (Mt.: 77.) Erityisen yleisön koostumus tiedetään ennalta ja sen erityisiin intresseihin tai odotuksiin voidaan vedota (Summa 1996: 67).

Universaaliyleisö on argumentoinnin rationaalisuuden tae Perelmanin teoriassa.

Universaaliyleisön vakuuttamisessa vedotaan totena ja hyvänä pidettyyn – ei siis erityisiin intresseihin. Tämä tarkoittaa sitä, että vedotessa jonkin erityisryhmän arvoihin ja etuihin, päätelmien pätevyys heikkenee. (Summa 1995: 78.)

Perelmanin (1996: 25) mukaan universaaliyleisöön tähdätään vakuuttamisen keinoin ja erityisyleisöön suostuttelevin keinoin. Universaaliyleisöön vaikuttaminen edellyttää vakuuttavaa, järkeen vetoavaa argumentointia, kun erityisen, määrätyn yleisön voi suostutella sitoutumaan vetoamalla yleisön erityisiin taipumuksiin tai intresseihin. Kyse ei siis ole objektiivisuudesta ja subjektiivisuudesta tai järkeen ja tunteisiin vetoamisesta.

Kakkuri-Knuutila (1998) tuo esille hieman eri näkökulman. Esittelin luvussa 3.2 retorisen analyysin tasoja ja toin esiin tyylin piirteitä. Piirteitä voi tarkastella yleisön kautta vastakohtien avulla. Yksi vastakohtapareista yleisön suhteen on juuri vakuuttava–suostutteleva-vastakohtapari. Kakkuri-Knuutilan (1998: 236–237) mukaan vakuuttava tyyli tarkoittaa asia-argumenttien reilua käyttöä, kun suostutteleva tyyli taas saattaa sisältää epäreilua argumentaatiota, virheargumentteja tai muita suostuttelukeinoja argumentaation sijaan. Universaaliyleisön käsitettä on kritisoitu esimerkiksi yksittäisiin tapauksiin sovellettaessa (Summa 1996: 67–68).

Suostuttelevan ja vakuuttelevan argumentaation erottelu riippuu argumentin esittäjän pyrkimyksistä eikä yleisön määrästä. Pyrkimyksillä Perelman (1996: 25) tarkoittaa sitä, tavoitteleeko argumentin esittäjä vain joidenkin vai kaikkien hyväksyntää. Näin ollen yleisö voidaan melkein aina mieltää universaaliyleisöksi. Vakuuttava argumentaatio on yleistettävissä eli periaatteessa koko universaaliyleisön hyväksyttävissä.

Uusi ulottuvuus aineiston analyysiin syntyisi, jos aineistoon kuuluisi myös yleisön reaktiot esitetyistä argumenteista (Jokinen 2016b: 340). Tämä ei kuitenkaan aina ole mahdollista, niin kuin tutkimukseni aineistossa. Tällaisessa tapauksessa keskitytään erittelemään itse tekstin yleisösuhdetta eli mikä tai kuka on se taho, jolle kirjoitus tai puhe on osoitettu sekä kenet se pyrkii vakuuttamaan (mt.: 340). Juuri näin teen tutkielmassani.

Argumentin esittäjän ja yleisön välillä on lisäksi sanattomia esisopimuksia. Esisopimus voi olla esimerkiksi yhteinen näkemys arvoista. *Esisopimuksia* eli *paremmaksi arvioimisen yleisiä periaatteita* on määrällisiä ja laadullisia. Määrällisellä tarkoitetaan sitä, että jonkin asian paremmuus tai tärkeys verrattuna johonkin toiseen perustellaan viittaamalla suurempaan kokoon tai määrään. Määrä siis ratkaisee arvon. Tärkeyden perusteena voi siis olla se, että asiantila koskee suurta määrää ihmisiä, se on yleinen tai sen seuraukset ovat määrällisesti mittavat. Laadullisella taas tarkoitetaan vetoamista ilmiöiden tai asioiden ainutkertaisuuteen, hetkellisyyteen, korvaamattomuuteen, korjaamattomuuteen tai uhanalaisuuteen (Summa 1995: 79–80).

3.5 Vakuutteleva ja suostutteleva retoriikka

Käytän tutkielmassani Jokisen (2016b) koostamaa vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan luokittelua. Hän esittelee luokittelun – siis retorisen analyysin – diskurssianalyttisesta näkökulmasta. Niin kuin johdannossa mainitsin, luokittelu pohjaa Michael Billigin ja Jonathan Potterin ajatuksiin. Käytän itsekin Potterin (1996) teosta tukena.

Jokinen (2016b: 344, 364) jakaa retoristen keinojen luokittelunsa kolmeen. Ensimmäisenä ovat keinot, jotka kytkeytyvät esitettyyn argumenttiin, toisena ovat keinot, jotka syventyvät argumentin esittäjään, ja kolmantena ovat muut retoriset keinot. Kun tarkastelun kohteena on esitetty argumentti, vankistetaan ajettavaa asiaa ja saadaan se sitä kautta näyttämään kannatettavalta. Argumentin esittäjä häivytetään taka-alalle, kun esitetyt asiat ovat tulkinnosta ja argumentin esittäjästä riippumattomia tosiasioita (Potter 1996: 150). Kun tarkastelun kohteena on taas argumentin esittäjä, on selvää, että tämän nauttiessa luottamusta

hänen on vaivattomampaa saada kannatusta argumentilleen. Luokittelun muiden retoristen keinojen pääasia on mahdollista kuvata tiiviisti. Oleellista on muistaa, että retoriset keinot usein kietoutuvat yhteen. (Jokinen 2016b: 344, 364.)

3.5.1 Esitetyn argumentin retoriset keinot

Tässä osiossa esittelen Jokisen (2016b) luokittelun retoriset keinot, jotka pohjaavat faktuaaliseen argumentaatioon. Siinä ytimenä ovat faktat eli itse argumentit eikä argumentin esittäjä (Jokinen 2016b: 351). Esitettävät asiat eivät siis ole riippuvaisia puhujista tai tulkinnosta (Potter 1996: 150). Tähän luokittelun osaan kuuluvat retoriset keinot ovat toimijuuden kadottaminen, kategorisointi, vakuuttaminen kertomuksilla ja yksityiskohtilla, määrällistäminen, ääri-ilmaisut sekä metaforat (Jokinen 2016b: 351–364).

Toimijuuden kadottaminen ilmenee tosiasiapuheena ja vaihtoehdottomuuspuheena sekä passiivin ja nominalisaation käyttönä. Tosiasiapuheessa tosiasiat on vain hyväksyttävä, kun toimijoiden asema ja vastuu asioiden kulusta siirtyy. Vaihtoehdottomuuspuhe tekee vain yhdestä tavasta toimivan tai mahdollisen. (Jokinen 2016b: 352.) Passiivin käytöllä halutaan häivyttää aktiivinen tekijä. Syiden yksilöinti on vaikeaa, kun asiat vain tapahtuvat tai ovat jonkinlaisia. Toimijuus voidaan kadottaa myös vaihtamalla verbit substantiivi-ilmauksiksi eli käyttämällä nominalisaatiota. Kun toimijuus kadotetaan, huomio keskittyy toiminnan lopputulokseen eikä toimijoihin, jotka usein ovat vastuussa toiminnan lopputuloksesta. (Mt.: 353.)

Niin ihmisiä, asioita kuin tapahtumiakin voi kategorisoida. *Kategorisoidessa* ihmiset luovat vaihtoehtoisia kielikuvia. Kategorioita voi jakaa osakategorioihin, jolloin ne palvelevat erilaisia funktioita. (Jokinen 2016b: 353–355.) Yksi osakategoria on ammattisanasto, joka ilmenee tietyn ammattialan teknisen käsitteistön runsaana käyttönä (Kakkuri-Knuutila 1998: 235–237). Tällainen on esimerkiksi ammattikuskisanaston käyttö. Myös kategorisoinnissa yleisösuhteella on merkitystä: se, mikä vetoaa yhteen yleisöön, ei ehkäpä tee vaikutusta toiseen (Jokinen 2016b: 356). Seuraavassa luvussa 3.5.2 tuon esille puhujakategoriat.

Kun *yksityiskohtainen kuvaus* sijoitetaan osaksi jonkin *kertomuksen* tapahtumakulkua, saadaan tapahtumista totuudenmukainen ja autenttinen vaikutelma (Jokinen 2016b: 356). Kerronnallinen rakenne voi johtaa siihen, että tapahtumat alkavat näyttää ennalta-arvattavilta (Potter 1996: 118). Kun argumentin esittäjä vain kuvailee perusteellisesti asioita, ei tämä joudu selontekovelvolliseksi. Näissä tilanteissa yleisö ottaa lausuman vastaan ja tekee oman

tulkintansa tulkintakehyksessä. Argumentin esittäjän rooli on siis erilainen kuin suorissa argumentatiivisissa väitteissä. (Jokinen 2016b: 357.)

Määrällistämistä eli *kvantifiointia* on kahdenlaista: numeerista ja ei-numeerista.

Numeerisessa määrällistämisessä vakuuttaminen tapahtuu esimerkiksi luvuilla, taulukoilla, prosenteilla ja osuuksilla. Ei-numeerisessa eli sanallisesti kuvailevassa määrällistämisessä käytetään taas laatusanoja, kuten *suuri*, *pieni*, *ei yksikään* ja *marginaalinen*. Kun määrällistämistä hyödynnetään, on tärkeää huomioida, mitä ylipäänsä määrällistetään, miten sitä hyödynnetään argumentaatiossa ja mitkä ovat sen funktiot. (Jokinen 2016b: 358–359.)

Määrällistäminen liittyy ääri-ilmaisuihin. *Ääri-ilmaisut* minimoivat tai maksimoivat kuvauksen kohteen tiettyjä piirteitä. Ääri-ilmaisuja ovat muun muassa *ei koskaan*, *joka kerta* ja *ei todellakaan*. Ääri-ilmaisujen käyttämisellä voidaan tuottaa kuvaa säännönmukaisuudesta tietyssä toiminnassa. Säännönmukainen toiminta on vakuuttavampaa ja vakavasti otettavampaa kuin satunnainen toiminta. Myös oman toiminnan oikeuttamisessa voi käyttää ääri-ilmaisuja. (Jokinen 2016b: 362–363.)

Kun jotakin asiaa on kuvattu senkaltaisilla käsitteillä, jotka eivät täsmää sen kirjaimellista määritelmää, on kyse *metaforasta*. Se on vertaus ilman *kuin*-sanaa. (Jokinen 2016b: 360.) Metafora tekee tuntemattomasta tuttua liittämällä merkityksiä jostakin jo tutusta. Metaforat voivat olla ilmeisiä tai uinuvia. Ilmeisen metaforan huomaa poikkeuksellisen luonteensa takia. Klassinen retoriikka kutsuu metaforiksi vain ilmeisiä metaforia. (Kakkuri-Knuutila 1998: 259–260.) Uinuva metafora perustuu kahden erillisen asian rinnastamiseen – se siis irtoaa alkuperästään ja vakiintuu kielenkäyttöön. Uinuvan metaforan argumentatiivinen voima on suuri verrattuna ilmeiseen metaforaan. (Summa 1995: 83.)

3.5.2 Argumentin esittäjän retoriset keinot

Seuraavaksi esittelen luokittelun retoriset keinot, jotka keskittyvät argumentin esittäjään. Tähän luokittelun osaan kuuluvat retoriset keinot ovat etäännyttäminen omista intresseistä, oikeuttaminen puhujakategorioilla, säätely liittoutumisasteessa sekä vahvistaminen asiantuntijan lausunnolla tai konsensuksella (Jokinen 2016b: 345–351).

Vakuuttavuutta voidaan lisätä *etäännyttämällä argumentin esittäjän omat intressit* varsinaisesta väitteestä. Yleisön vakuuttaminen voi osoittautua hankalaksi, jos argumentin esittäjän luullaan ajavan edustamansa tahon etua tai omaa etuaan. (Jokinen 2016b: 345.) Argumentin esittäjän pyyteettömyys korostuu, jos vaikuttaa siltä, että tämä on omien

intressiensä vastaisesti joutunut kohtaamaan ja tunnustamaan tosiasiat. Ainoaksi vaihtoehdoksi jää siis vain näiden tosiasioiden raportointi muille. (Potter 1996: 123, 128.) Toisinaan reilu tunnustaminen omien intressien ja muiden liitosten osalta on keino herättää yleisön luottamus. Tällöin argumentin esittäjä saattaa antaa objektiivisen ja rehellisen vaikutelman itsestään. (Jokinen 2016b: 346.) Esimerkiksi aineistossani Varsinais-Suomen ELY-keskus joutuu myöntämään Kirjalansalmen sillan olevan huonossa kunnossa.

Puhujakategorioilla oikeuttamisessa tietyille kategorioille asetetaan oikeus tietynlaiseen tietämykseen ja tietoon. Kategorialla tarkoitetaan esimerkiksi asemaa tai koulutusta. (Jokinen 2016b: 346.) Arvostetusta kategoriasta annettu lausuma koetaan usein vakuuttavammaksi kuin vähemmän arvostetusta kategoriasta annettu lausuma. Lausuman sisällöllä ei välttämättä aina ole väliä. (Potter 1996: 114.) Argumentin esittäjä voi kategorisoida itsensä usealla tavalla, sillä kategoriat ovat tilanne- ja kulttuurisidonnaisia. Yleisösuhte tulee tällöin erityisesti esille, sillä argumentin esittäjän omasta kategorisoinnista voidaan tulkita, mihin yleisöön tämän on tarkoitus vaikuttaa. (Jokinen 2016b: 347.) Aina ei kuitenkaan ole selkeää, mihin puhujakategoriaan argumentin esittäjä kuuluu (Potter 1996: 133). Selkeärajaisia puhujakategorioita ovat julkiset kategoriat ja valtuutuksen tarvitsevat kategoriat. Tällaisina voidaan pitää esimerkiksi presidenttiä ja muita valtion viranomaisia. Jotta taho tai henkilö luokitellaan tiettyyn kategoriaan, tulee tämän näyttää, omata tiettyjä ominaisuuksia tai käyttäytyä tietynkaltaisesti. (Jokinen 1999: 136; Jokinen 2016b: 347.) Tulkitsemisen tämän niin, että argumentin esittäjän kategoria tulee esillä myös tämän tuottamien kirjallisten aineistojen kautta. Esimerkiksi viranomaisen tuottamien tiedotteiden on täytettävä tietyt tunnuspiirteet, jotta ne voidaan tunnistaa kyseisen viranomaisen tekemiksi. Tunnuspiirteitä ovat esimerkiksi tyyli, sanamuodot, tunnukset ja annetut yhteystiedot sekä se, miten ja kuinka usein viranomainen tiedottaa.

Liittoutumisasteen säätelyssä tarkastellaan argumentin esittäjän liittoutumisastetta suhteessa esittämäänsä väitteeseen tai kuvaukseen. Kyse on siitä, miten argumentin esittäjä suhtautuu argumenttiinsa: sitoutuuko vai etäännyttääkö tämä itsensä argumentista? Tapa välttää selityksenantovelvolliseksi joutumista tai luoda neutraalisuutta on olla esittämättä argumenttia omissa nimissään. Tällöin argumentin esittäjä toimii vain argumentin välittäjänä raportoiden jotakin yleisesti tiedettyä. (Potter 1996: 142–149; Jokinen 2016b: 348.)

Vetoaminen *asiantuntijan lausumaan* on erityisen tehokasta, kun kyseistä asiantuntijaa pidetään vaikutusvaltaisena. Keinoja vahvistaa taas *konsensusta* ovat suorat lainaukset, *me-*

retoriikka ja vetoaminen yleisiin toimintatapoihin tai näkemyksiin. Toisen suoran sitaatin – eli toisen tahon äänen käyttö – tukee omaa argumentaatiota. Kyse on usein auktoriteetista.

(Jokinen 2016b: 350.) Tällainen taho voi olla henkilö tai toimija, esimerkiksi organisaatio.

Me-retoriikka osoittaa, että argumentin takana seisoo laajempi joukko kuin vain argumentin esittäjä. Useat organisaatiot tai instituutiot käyttävät tätä retoriikkaa luodakseen kuvan *meistä*, yhtenäisestä rintamasta, jonka tarkoitusperät ovat yhteneväiset. (Jokinen 2016b: 351.)

Mielestäni on kiinnostavaa, voiko *me*-retoriikka tulla esille tekstin yleisestä vaikutelmasta vai vaatiiko se konkreettisen *me*-muodon – siis monikon ensimmäisen persoonan – käytön.

Vahvin konsensuksen rakentamismuoto on vetoaminen yleisiin kulttuurisiin toimintatapoihin tai näkemyksiin. Tällaisten ajattelutapojen oletetaan olevan suuren joukon – ellei kaikkien – tiedossa. (Jokinen 2016b: 351.) Tällainen ilmaus on takaus. Takaus vetoaa auktoriteettiin tai terveeseen järkeen. Joskus voi kuitenkin olla niin, että takausta käytetään, kun perustelu puuttuu, se on kiistanalainen tai heikko. Oma heikko argumentaatio halutaan siis häivyttää vetoamalla siihen, että ”kaikkihan tämän tietävät”. (Kakkuri-Knuutila 1998: 256.)

3.5.3 Muut retoriset keinot

Muut luokittelun retoriset keinot ovat kolmen lista, kontrastiparin käyttö, toisto ja tautologia sekä suojautuminen mahdolliselta vasta-argumentilta. Niiden pääasia on mahdollista kuvata tiiviisti. (Jokinen 2016: 364–367.)

Kolmen lista korostaa toiminnan säännönmukaisuutta. Se siis luo vaikutelmaa tavanomaisesta toiminnasta tai jostakin yleisemmästä piirteestä. Kun asiat järjestää kolmen listaan, antaa se ikään kuin riittävän näytön asiasta. Vaikuttavuutta lisää esimerkiksi se, jos listan alkuun liittyy *muun muassa*- tai perään *tai muuta sellaista* -ilmaukset. Tällaiset valinnat antavat vaikutelman listan jatkumisesta. (Jokinen 2016b: 364.)

Kontrastiparin käytöllä tarkoitetaan saman asian näkemistä vastakohtaisista näkökulmista. Esimerkit ja erilaiset rinnastukset, jotka havainnollistavat ja ovat konkreettisia, voivat tehdä esitettävän argumentin ymmärrettävämmäksi. (Jokinen 2016b: 365.)

Toisto teksteissä näyttää muiden tekstien elämisen käsillä olevassa tekstissä, kun otetut tekstit asetetaan erilaiseen kontekstiin. Samalla ne saattavat toteuttaa erilaisia funktioita. (Jokinen 2016b: 366.) Toisto perustuu periaatteeseen, jonka mukaan toistettava asia on tärkeä ja totta. Toisto on tehokas retorinen keino, mutta sen liiallinen käyttö tekee siitä tehottoman. Tämä

pätee tietenkin muihinkin retorisiin keinoihin. (Kakkuri-Knuuttila 1998: 238.) *Tautologialla* tarkoitetaan Kielitoimiston sanakirjan mukaan tarpeetonta saman asian toistamista.

Suojautumisella mahdolliselta vasta-argumentilta tarkoitetaan sitä, että jo etukäteen pyritään suojaamaan oma argumentti vastaväitteeltä (Jokinen 2016b: 366). Rajaan tämän luokittelukohdan *mutta-* ja *vaikka-*konjunktioita sisältävien aineistoesiintymien analysointiin analysoinnin selkeyttämiseksi. *Mutta-*rinnastuskonjunktio on tehtävä tässä yhteydessä on vastaväitteen painon vähentäminen (Kakkuri-Knuuttila 1998: 257). Kielitoimiston sanakirjan mukaan vastakohtaparin ensimmäinen jäsen sisältää myönnytyksen, ja toinen ilmaisee tarkennuksen, varauksen tai lisäyksen. *Vaikka-*alistuskonjunktio on Kielitoimiston sanakirjan mukaan synonyyminen ilmauksille *siitä huolimatta että* ja *siinäkin tapauksessa että*. Lisäksi se ilmaisee muun muassa varausta, rajoitusta ja selvennystä. *Vaikka-*konjunktioilla on vastakkainen tehtävä kuin *mutta-*konjunktioilla: sen jälkeen seuraa heikompana pidetty toteamus (Kakkuri-Knuuttila 1998: 100).

3.5.4 Luokitteluun soveltuvat aineistot

Jokisen (2016b: 338, 355–356, 368) mukaan retorista analyysia voi tehdä vaihtelevalla aineistolla. Aineiston voi kerätä esimerkiksi tiedotusvälineistä, poliittisesta argumentaatiosta, tieteellisistä käytännöistä, oikeustieteestä, sosiaalityöstä tai kielitieteestä.

Jokisen (2016b: 338) mukaan aineistoiksi soveltuvat esimerkiksi erilaiset kirjalliset dokumentit, poliitikkojen puheista taltioidut äänitallenteet ja niiden transkriptiot, TV-ohjelmat ja nettikeskustelut, tutkimuskäyttöön tuotetut aineistot sekä kasvokkaiset vuorovaikutustilanteet. Erilaisia kirjallisia dokumentteja ovat sanomalehtikirjoitukset, mainokset, lakitekstit, komiteamietinnöt ja asiakirjat. Poliitikkojen puhetta sisältäviä TV-ohjelmia ovat esimerkiksi vaalitentit ja keskusteluohjelmat. Tutkimuskäyttöön tuotettuja aineistoja ovat taas muun muassa haastattelut ja kasvokkaisia vuorovaikutustilanteita institutionaaliset kohtaamiset. (Jokinen 2016b: 338.)

Jokinen (2016b: 344) kuitenkin muistuttaa, että jokaisessa käsillä olevassa tutkimuksessa on lähtökohtana aina oma analysoitava aineisto. On siis täysin mahdollista, että edellä esitelty retoriset keinot voivat toimia eri aineistoissa eri tavoin ja että luokittelun ulkopuolisia keinoja esiintyy.

4 Tutkimuksen aineisto, eettiset kysymykset ja menetelmät

Tutkimukseni aineistona ovat Varsinais-Suomen ELY-keskuksen Kirjalansalmen sillasta tehdyt tiedotteet. Tiedotteet Varsinais-Suomen ELY-keskus on koonnut sen omille verkkosivuille, joihin se on luonut erillisen alasivun Kirjalansalmen sillan asioille.

Tiedotteita on verkkosivulla yhteensä 11. Olen valinnut niistä kymmenen aineistokseni, sillä valitsemani kymmenen ovat Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tekemiä ja jäljelle jäävä yksi Väyläviraston. Olen siis jättänyt aineistoni ulkopuolelle Väyläviraston tekemän tiedotteen, sillä halusin koko aineistoni olevani vain yhden viranomaisen tekemä. Tiedotteet on julkaistu 22.9.2023–1.11.2024 välisenä aikana. Tiedotteet käsittelevät Kirjalansalmen sillalle asetettuja erikoisliikennejärjestelyjä ja niiden vaikutusta liikenteeseen ja sillan kuntoon. Järjestelyt otettiin käyttöön maaliskuussa 2024, joten tiedotteet käsittelevät aikaa ennen ja jälkeen niiden asettamisen. Ennen kuin järjestelyt tulevat voimaan, tiedotteet käsittelevät rakennustöiden alkamista ja järjestelyjen käyttöönoton alkamisajankohdan viivästymistä. Kun järjestelyt ovat voimassa, tiedotteiden aiheina ovat niiden vaikutus sillan kuntoon ja tarve järjestelyjen selkeyttämiseen.

Aineistoni kymmenen tiedotetta sisältävät yhteensä 5 219 sanaa ja 45 095 merkkiä ilman välilyöntejä. Tiedotteet sisältävät tekstiosioden lisäksi muun muassa kuvia, kuvatekstejä ja videoita, jotka olen rajannut aineistoni ulkopuolelle. Myös tiedotteiden mahdollisen kaksikielisyyden olen rajannut niin, että keskityn vain suomenkielisiin tiedotteisiin. Tiedotteista aineistooni sisältyvät siis pääotsikot, ingressit, väliotsikot, leipätekstikappaleet, lisätietoja sisältävät osiot, hyperlinkit ja avainsanat, elleen toisin mainitse.

Koko Kirjalansalmen sillasta koottu verkkosivu on julkinen, joten myös aineistoni tiedotteet ovat julkisia ja vapaasti saatavilla olevia. Mikään verkkosivuilla julkaistu ei ole arkaluontoista. Aineistoni keruuseen ei siis liity eettisiä kysymyksiä.

Valitsemani aineisto juuri tietyltä viranomaiselta – eli Varsinais-Suomen ELY-keskukselta – valikoitui tutkielmaani siksi, että työskentelin kyseisessä ELY-keskuksessa viestinnän korkeakouluharjoittelijana vuonna 2024. Olen siis ollut osa Varsinais-Suomen ELY-keskuksen viestintätiimiä. Koska työskentelin kyseisen ELY-keskuksen viestinnässä, olen ollut tekemisissä osan aineistoni tiedotteiden kanssa. Kymmenestä tiedotteesta tällaisia ovat kaksi. Tiedotteet on julkaistu 10. ja 17.6.2024. Olin mukana tiedotteiden tekemisen loppuvaiheessa, jossa oikoluin ja julkaisin tiedotteet STT Info -julkaisujärjestelmän kautta.

Mielestäni tämä on tärkeää tuoda esille tutkimukseni eettisyyden vuoksi. Osani tiedotteiden kanssa oli kuitenkin hyvin pieni enkä esimerkiksi vaikuttanut tiedotteiden sisältöön. Tästä johtuen en koe osallisuuttani eettisenä ongelmana. Lähinnä koen osallisuuteni viestintätiimiin arvokkaana: Minulla on yhteys viestijöihin, jotka ovat tehneet tiedotteet, joten minulla on ollut mahdollisuus saada heiltä apua tutkielmani kanssa. Olen heille kiitollinen inspiraatiosta, jonka ansiosta tiedotteet valikoituivat aineistokseni.

Oma asemani tämän tutkielman tekijänä on siis kaksisuuntainen: osallisuuteni Varsinais-Suomen ELY-keskuksen viestintätiimiin tekee minusta osin subjektiivisen, mutta koen silti olevani enemmän objektiivinen tutkija. Yksi tavoitteistani tämän tutkielman osalta onkin tutkia aineistoni tiedotteiden retorisia keinoja ja kirjoittaja-lukijasuhdetta mahdollisimman objektiivisesti, jotta tutkimustulos olisi mahdollisimman vertailukelpoinen. Pyrkimyksenäni on siis antaa aineistostani mahdollisimman kattava kuva.

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen aineistopohjainen tutkimus, jonka viitekehystenä ovat retoriikka, tekstintutkimus ja diskurssianalyysi. Retoriikka ja tekstintutkimus ilmenevät konkreettisesti retorisen analyysin muodossa, diskurssianalyysi aineiston kirjoittaja-lukijasuhdetta tarkastellessani. Tekstien yhteiskunnallinen tai yhteisöllinen luonne korostuu selkeämmin diskurssianalyysissä kuin tekstintutkimuksessa. Pyrkimyksenä diskurssintutkimuksessa on myös usein positiivisen muutoksen aikaansaaminen. (Virtanen–Hiidenmaa 2020: 834.) Näiden näkökulmien kautta pääsen päätavoitteeseeni tutkia aineistoni viestinnällisyyttä kielellisten näkökulmien kautta. Tutkimuksessani kvalitatiivisen tutkimuksen hyvin pienenä pikkusisaruksena on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, joka ilmenee lähinnä nostaessani esiin tarpeen tullen käyttämäni luokittelun retoristen keinojen määrällistä suhdetta toisiinsa – luokittelun keinoja kun ei luonnollisesti ole käytetty kaikkia saman verran.

Keräsin aineistoni pian tutkielman tekemisen aloittamisen jälkeen. Tein luokittelun kaikille kolmelle näkökulmalle (esitetyn argumentin ja argumentin esittäjän retoriset keinot sekä muut retoriset keinot) omat Microsoft Excel -taulukot. Lisäsin taulukoihin jokaisen tiedotteen erikseen niin, että jokaisen tiedotteen jokainen virke on omalla taulukon rivillään. Näin yhden virkkeen läpikäyminen kaikkien luokittelun kohtien kautta oli loogista ja selkeää. Merkitsin havainnot kirjoittamalla ja värikoodauksella.

5 Vakuutteleva ja suostutteleva retoriikka viranomaistiedotteissa

5.1 Esitetyn argumentin retoriset keinot tiedotteissa

Käsittelen tässä luvussa aineistoni esiintymiä, joissa esiintyy esitetyn argumentin retorisia keinoja. Keinot ovat toimijuuden kadottaminen, kategorisointi, vakuuttaminen kertomuksilla ja yksityiskohdilla, määrällistäminen, ääri-ilmaisut sekä metaforat, niin kuin luvussa 3.5.1 kerroin. Tarkoituksenani on selvittää, mitä esitetyn argumentin retorisia keinoja aineistossani esiintyy.

5.1.1 Toimijuuden kadottaminen

Tosiasiapuhe ja vaihtoehdottomuuspuhe ilmenevät tiedotteissa niin, että taustalla olevat päätökset on jo tehty, ja tiedote kertoo päätetyistä asioista. Tiedote on siis lähtökohtaisesti viestintäkeino, jossa tiedotetaan ja kerrotaan tämänhetkinen tilanne eli ilmaistaan tosiasiat ja tietyt tavat toimia. Esimerkiksi 22.9.2023 julkaistun tiedotteen otsikko on *Kirjalansalmen sillalle tulossa lisää liikenne rajoituksia*. Vaihtoehtoja ei siis anneta, vaan päätös erikoisliikennejärjestelyistä on jo tehty.

Jokaisessa aineistoni tiedotteessa käytetään runsaasti passiivia. Aikamuodoista käytetään kolmea: preesens, imperfekti ja perfekti (*seurataan, tehtiin, on koottu*). Pluskvamperfektin puuttuminen on luonnollista, sillä se on harvoin käytetty aikamuoto. Aikamuotojen vaihtelulla tuodaan ilmi menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden vaihtelu: se, mitä menneisyydessä on tapahtunut, vaikuttaa nykyisyyteen ja tulevaisuuteen. Tiedotteissa kerrotaan sillan kunnosta ja erikoisliikennejärjestelyjen vaikutuksista. Aineistoni tiedotteissa voimassa olevat erikoisliikennejärjestelyt ovat alennettu nopeusrajoitus 30 kilometriä tunnissa, 60 metrin etäisyys raskaille ajoneuvoille, raskaan liikenteen yksisuuntaisuus sekä alennetut erikoiskuljetusten massat (Varsinais-Suomen ELY-keskus, Kirjalansalmen silta, sähköinen lähde). Raskaan liikenteen yksisuuntaisuus tulee rajoitukseksi tiedotteiden aikana. Sen suunnittelu, voimaantulo ja vaikutusten seuraaminen tapahtuvat aikamuotojen vaihtelulla.

Passiivissa subjekti eli aktiivinen tekijä jää taka-alalle (VISK § 1313). Välillä tiedotteissa passiivi kuitenkin korostaa aktiivisen tekijän puuttumista. Passiivi siis korostaa, että aktiiviselle tekijälle olisi tarvetta:

- (1) Uuden tielinjauksen myötä Paraisten päässä raskaiden ajoneuvojen odotusalueelle *jouduttiin rakentamaan* uusi kulkuyhteys. (1.11.2024)

Tiedotteessa päätöksen tekijä jätetään nimeämättä. Kyse on kuitenkin ELY-keskuksen tiedotteesta, joten se on taustalla oleva tekijä. ELY-keskus on siis häivyttänyt itsensä taustalle. Lukija voi jäädä kaipaamaan vahvistusta, *kuka joutui rakentamaan uuden kulkuyhteyden*. Toisin sanoen, *kuka* on siis päätöksen takana. Esimerkissä passiivin preesensin kanssa käytetään MA-infinitiiviä. Ilmaisuuksissa *jouduttiin rakentamaan* muistuttaa osin puhekielistä ilmaisua monikon ensimmäisestä persoonasta. Se siis muistuttaa argumentin esittäjään liittyvistä retorisisista keinoista *me*-retoriikkaa (*jouduimme rakentamaan*), jota käsitellen luvussa 5.2.4.

Usein MA-infinitiivi on yhdistetty juuri *joutua*-verbin passiivin preesenssiin, mutta myös imperfektimuotoa ilmenee sekä samasta verbistä (*jouduttiin rakentamaan*) että *lisätä*-verbistä (*lisättiin selkeyttämään*). Preesensmuotoa esiintyy myös *tulla*- ja *pyrkä*-verbeistä (*tullaan väljentämään*, *pyritään selkeyttämään*) ja imperfektimuotoa *palauttaa*-verbistä (*palautettiin turvaamaan*).

Nominalisaatio ilmenee ilmauksissa, jotka sisältävät *-minen*- tai *-us*-johtimet (*eteneminen*, *noudattamatta jättäminen*, *toimivuus*). Ensimmäisiä on huomattavasti enemmän.

Nominalisaatiota esiintyy erityisesti juuri sellaisissa kohdissa, joissa korostuu lopputulos tai jokin välivaihe:

(2) *Toteutus edellyttää odotusalueiden rakentamista raskaalle liikenteelle molemmin puolin siltaa. (22.9.2023)*

Tietyissä yhteyksissä argumentin esittäjän retorisisissa keinoissa *me*-retoriikan kaltainen toimijuus tuo kuitenkin esille tekijän toiminnan taustalla. *ELY-keskus* puhuu itsestään yksikön kolmannessa persoonassa:

(3) *ELY-keskus seuraa liikennejärjestelyjen toimivuutta kokonaisuutena ja reagoi muutostarpeisiin. (4.3.2023)*

Seuraavassa esimerkissä yksi toimijoista (Varsinais-Suomen ELY-keskus) on mukana virkkeessä, mutta toimijat, jotka pystyvät nimenomaan konkreettisesti vaikuttamaan raskaan liikenteen kuormitukseen (raskaan liikenteen kuljettajat) eivät ole mukana virkkeessä:

(4) *Raskaan liikenteen kuormitusta on tarpeen vähentää, jotta voimme varmistaa sillan turvallisen käytön uuden sillan valmistumiseen saakka. (6.11.2023)*

ELY-keskus asettaa rajoitukset kuormituksille, mutta kuljettajilla on vastuu noudattaa niitä. ELY-keskuksen toimijuus ilmenee tässä argumentin esittäjän *me*-retoriikalla.

Myös passiivin ja nominalisaation samanaikaista käyttöä esiintyy:

(5) Sillan kuormituksen *vähentämiseksi etsitään* ratkaisuja, joilla *voidaan minimoida* liikennehaitat ja ylimääräiset kustannukset elinkeinoelämälle. (22.9.2023)

Esimerkissä (5) herää kysymys, kuka tai mikä taho etsii ratkaisuja kuormituksen vähentämiseksi. Tiedotteen on tehnyt Varsinais-Suomen ELY-keskus, joten ainakin se on mukana ratkaisujen etsimisessä, mutta tulisiko lukijan tietää, onko mukana muitakin tahoja ja miten ratkaisuja etsitään. Myös tässä esimerkissä passiivi muistuttaa monikon ensimmäisen persoonan puhekielistä ilmaisua. Esimerkki (5) muistuttaa siis esimerkkiä (1).

Myös muiden retoristen keinojen yhdistelmiä esiintyy. Seuraavassa esimerkissä on passiivin ja nominalisaation yhdistyminen kategorioihin ja ammattisanastoon:

(6) Siinä *tarkastettiin* mm. sillan liikkeitä, *teräsosien liitosten kuntoa*, *pendelisauvojen kuntoa*, *laakereiden toimivuutta* sekä *katselmoitiin* eri osien *ruostumisen etenemistä*. (10.6.2024)

Eryteisesti *katselmointi* on useamman alan ammattisana. *Katselmoinnilla* tarkoitetaan viranomaisen tutustumista tiettyihin olosuhteisiin erityisesti rakennus- ja ympäristöasioissa.² Sillan rakentamisen ammattisanastoa ovat myös muun muassa *teräsosat*, *pendelisauvat* ja *laakerit*. Tiedotteiden sisäisen ja tiedotteiden välisen toiston myötä myös passiivi- ja nominalisaatioilmaukset luonnollisesti toistuvat (*noudatetaan*, *on havaittu*, *noudattaminen*, *rakentaminen*). Käsittelen toistoa luvussa 5.3.3.

5.1.2 Kategorisointi

Tiedotteissa kategoriat ja kategorisointi ilmenevät ikään kuin sanastoina. Kaiken yläkäsitteenä eli kategoriana on *Kirjalansalmen silta*, johon sisältyy niin vanha Kirjalansalmen silta kuin uusi, rakenteilla oleva Kirjalansalmen silta. Tämän yläkäsitteen – eli *Kirjalansalmen sillan* – alle kerääntyy useita sanastoryhmiä eli osakategorioita.

Osakategorioita on havaittavissa 13, ja myös osa niistä sisältää osakategorioita. Sanat kuuluvat usein moneen kategoriaan, sillä ne edustavat useampaa asiaa niin tiedotteessa kuin laajemminkin alalla tai muussa kontekstissa. Itse Kirjalansalmen siltaa kategorisoidaan substantiiveilla *Kirjalansalmen silta*, *nykyinen Kirjalansalmen silta*, *silta*, *työmaasilta*,

² Minilex. Mikä on katselmus?: <https://www.minilex.fi/a/mikä-on-katselmus>. [Viitattu 2.4.2025.]

siltapaikka, uusi silta ja uusi Kirjalansalmen silta. Sillan varasilta-osakategoriaan kuuluvat varasilta ja varasiltasuunnitelma.

Sillasta puhuttaessa kategorisointi koskee sen kuntoa, liikkeitä, vaurioita ja liikennöitävyyttä (*sillan kuntotilanne, sillan liikkeet, sillan kansi, sillan taipuminen, rakenteellinen vaurio, tehdyt korjaustyöt, sillan liikennöitävyys*). Erityisesti siltarakentamiseen liittyvää ammattisanastoa edellä mainituista ovat *sillan kansi* ja *sillan taipuminen*.

Sillan lähiympäristöä kategorisoidaan tien ja paikkakuntien nimillä, joilla silta paikannetaan (*Saaristotie, Saariston rengastie, mt 180 [maantie 180], Kaarina, Parainen, Turku, Nauvo*). Lisäksi sillan Kaarinan ja Paraisten puoleisia ylityspaikkoja on nimetty liikenne rajoitusten selkeyden vuoksi (*Lauttarannantien liittymä, Riihipellontien liittymä*). Myös kaksi muuta Saaristotien remontissa olevaa siltaa (*Kuusistonsalmen ja Hessundinsalmen sillat*) mainitaan juhannusliikennetiedotteessa (17.6.2024), jossa kehoitetaan rakennustöiden huomioimiseen juhannusliikenteessä.

Kirjalansalmen sillan senhetkistä kokonaistilannetta kuvaavat 22.9.2023 julkaistussa tiedotteessa väliotsikot *Tilanne nyt ja Jatkotoimenpiteet*. Tiedotteen kontekstissa ja väliotsikoiden jälkeisistä leipätekstikappaleista käy ilmi, että sillan liikkeet ovat lisääntyneet raskaiden ajoneuvojen samanaikaisen kohtaamisen vuoksi. Tarkoituksena on etsiä sopivia ratkaisuja, joilla *voidaan minimoida liikennehaitat ja ylimääräiset kustannukset elinkeinoelämälle*. Ratkaisut tulevat perustumaan *liikenteen rajoittamiseen ja/tai painorajoitukseen*. Tiedotteessa muistutetaan vielä, että *sillalla on turvallista liikennöidä. Jatkotoimenpiteinä etsitään toteutustapaa raskaan liikenteen yksisuuntaisuuteen perustuvalle ratkaisulle*.

Tiedotteet käsittelevät erikoisliikennejärjestelyjä. Liikennejärjestelyjä kategorisoidaan esimerkiksi substantiiveilla *liikenne rajoitukset, lisärajoitukset, raskaan liikenteen yksisuuntaisuuteen perustuva ratkaisu, järjestelyt, uudenlaiset liikennejärjestelyt, uudet rajoitukset, voimassa olevat liikenne rajoitukset, asetetut rajoitukset ja uusi kulkuyhteys*.

Erikoisliikennejärjestelyihin kuuluvat myös liikennevalot raskaille ajoneuvoille, jotka tulevat sillalle omilta kaistoiltaan. Tätä kautta liikennevalosanaston voi liittää erikoisliikennejärjestelyjen osakategoriaksi. Siihen kuuluvat esimerkiksi substantiivit *liikennevalokierto, liikennevalojen viive, liikennetunnistimet, vihreä valo, liikennevaloetus, punaiset valot, valo-ohjaus, liikennevaloratkaisu, liikennevalojen tunnistimet*,

liikennevalotekniikka ja liikennevalokoje. Mukana on ammattisanastoa, kuten viimeisenä mainitsemani *liikennevalokoje*.

Siltaa ja kyseistä Saaristotien kohtaa käyttävät voi jakaa osakategorioihin. Yläkategoriaan kuuluvat *kaikki liikenne, tienkäyttäjät ja ajoneuvo*. Erityisesti *tienkäyttäjät* tuo esiin sen, että silta on kiinteä maantieyhteys eli osa tietä – tässä tapauksessa Saaristotietä eli maantietä 180. Sen tulokulma eri kuin substantiivissa *sillan käyttäjät*, jota ei tiedotteissa esiinny. Kontekstiin sidonnainen *jokainen* kuuluu myös yläkategoriaan:

(7) *Jokainen* voi lisätä liikenteen turvallisuutta ja sujuvuutta noudattamalla liikennesääntöjä ja pitämällä riittävän turvavälin edellä ajamaan ajoneuvoon.
(25.3.2024)

Ensimmäiseen osakategoriaan kuuluvat *raskaan liikenteen kuljettajat, raskas liikenne, raskaat kuljetukset, raskaat ajoneuvo, rekka-auto, yli 20 tonnia painavat ajoneuvot ja ajoneuvo, joka painaa yli 20 tonnia*. Toinen osakategoria kategorisoi joukkoliikennettä: *linja-autot, linja-autoliikenne, joukkoliikenne ja autokierto*. Viimeinen sana, *autokierto*, on myös ammattisanastoa. Kolmanteen osakategoriaan kuuluvat *henkilöautoliikenne ja henkilöautot, neljänteen jalankulku- ja pyöräilyväylä, kävely- ja pyöräilyväylä sekä kevyt liikenne*. Viides osakategoria sisältää vesiteitse tapahtuvan liikkumisen: kontekstisidonnainen *jatkoyhteys* sekä *saariston lautat ja yhteysalukset*. Kuudenteen osakategoriaan kuuluvat *hälytysajoneuvo ja hälytysajo, seitsemänteen muu liikenne ja muut ajoneuvot*.

Raskaan liikenteen kategorisointi sisältää sen ammattisanastoa (*raskaiden kuljetusten massat, erikoiskuljetusten tilanteet, ylikuorma*) sekä erikoisliikennejärjestelyihin liittyvää kategorisointia (*rekkaparkki, raskaiden ajoneuvojen odotusalueet, odotuskaista*).

Puhtaasti ammattisanastoon kuuluvia substantiiveja ovat muun muassa *simulaatiot, sillan monitorointilaitteet, mittausjakso, mittauspisteet, kuntotarkastus, teräsosien liitosten kunto, pendelisauvojen kunto ja laakereiden toimivuus*. Osa sanoista on kontekstiin sidonnaisia ammattisanoja eli ne voivat olla myös toisen alan ammattisanastoa tai kategorisoitavissa toisessa kontekstissa toisella tavalla (*simulaatiot, mittausjakso, kuntotarkastus*).

Myös yleisistä liikenteeseen liittyvistä sanoista voi muodostaa kategorian. Tähän kuuluvat muun muassa substantiivit *liikennöinti, liikenteen välityskyky, liikennemäärä, liikenteenohjaajat, liikennesäännöt ja nopeusrajoitus*. Liikennekategorian osakategoriana on *turvallisuus*, johon kuuluvat *liikenteen valvonta, liikenneturvallisuusriski ja turvaväli*.

Liikenteen valvontaan kuuluu maininta *poliisista*, jossa taas vedotaan konsensukseen. Konsensusta käsittelen luvussa 5.2.4.

Tiehen liittyviä substantiiveja ovat *tiemerkinä, kestomerkinnät, lisäkilpi, ennako-opastetaulu, siirtymä, ajolinja, liikennemerkkimuutokset, ajoratamaalaukset, kaistat, kaide ja liittymät*. Matkaamisen kategoriaan puolestaan kuuluvat *matka-aika, matka, ruuhka-aika, viivästys, matka-aikataulu ja menoliikenne*.

Erilaisia työn muotoja käsittävä kategoria sisältää muun muassa substantiivit *kaapelityö, siirtotyö, niittotyö, talvihoito, maanrakennustyöt, siirto- ja asennustyöt sekä korjaustoimi*. Olosuhteen ja ajan kategoriaan kuuluvat *pimeä aika, keli, pääsiäinen, mökkisesonki, kevät, tarkastuspäivä, juhannusliikenne, kesä ja yöaika*. Tähän liittyen oman kategoriansa muodostavat substantiivit *maaperä ja pohjaolosuhteet*.

Viestinnän kategoriaan kuuluvat *verkkosivut, havainnevideo, Liikenteen asiakaspalvelu, palaute ja hankkeiden verkkosivut*. Talouden kategoria sisältää esimerkiksi substantiivit *kustannukset, elinkeinoelämä, lisäkustannus ja kustannussyyt*. Tiedotteen julkaisija Varsinais-Suomen ELY-keskus viittaa itseensä *ELY-keskuksena*. Viittaus itseensä pelkkänä ELY-keskuksena Varsinais-Suomen ELY-keskuksen sijaan on perusteltua, sillä tiedote on julkaistu Varsinais-Suomen ELY-keskuksen nimissä. Toisaalta se voi olla harhaanjohtava, sillä esimerkiksi Kirjalansalmen sillan erikoislupa-asiat hoitaa Pirkanmaan ELY-keskus (Varsinais-Suomen ELY-keskus, Kirjalansalmen silta, sähköinen lähde).

Kategoriasanat voi lisäksi ajatella tiedotteiden lopussa oleviksi avainsanoiksi. Avainsanat nostavat tiedotteen tärkeimmät aiheet esille ja toimivat myös hakusanoina, joilla lukija löytää tiedotteen esimerkiksi etsiessään aiheesta tietoa. Esimerkiksi 17.6.2024 julkaistussa tiedotteessa otsikkona on *Saaristoon suuntaavien kannattaa varata riittävästi matka-aikaa juhannusliikenteeseen*. Tiedotteen lopussa olevat avainsanat ovat *Kirjalansalmen silta, Kirjalansalmi, juhannusliikenne, Saaristotie, saaristoliikenne ja liikenneturvallisuus*. Tiedotteen pelkistävässä kategorisoinnissa nousevat esille avainsanoista kaikki muut paitsi *Kirjalansalmi ja saaristoliikenne*.

5.1.3 Vakuuttaminen kertomuksilla ja yksityiskohdilla

Tiedotteet sisältävät kerronnallisuutta, jopa kertomuksen piirteitä, ja tähän liittyvää asioiden yksityiskohtaista kuvaamista. Aivan perinteisestä kertomuksellisuudesta tai tarinallisuudesta ei ole kyse, sillä aineistona ovat asiasisältöiset tiedotteet ja siltahankkeesta tiedottaminen.

Yksityiskohtainen kerronta liittyy esimerkiksi erikoisliikennejärjestelyjen tarkkaan selostukseen, sillan vaihtelevaan tilanteeseen ja sesonkiliikenteeseen.

Varsinais-Suomen ELY-keskus kuvailee yksityiskohtaisesti erikoisjärjestelyihin liittyviä tapahtumia, vaiheita ja muutoksia. Se on tiedotteissa sekä viestin tuoja että vastuussa oleva taho, sillä se välittää viestin ja on määrännyt viestittävät asiat – eli erikoisliikennejärjestelyt Saaristotielle Kirjalansalmen sillan rakennusalueelle.

Kerronnallinen rakenne on osin ennalta-arvattavaa, sillä välillä väliotsikot ja sitä seuraavan leipätekstikappaleen ensimmäinen virke ovat melkein pä sanasta sanaan samat. Käsittelen tätä tarkemmin toiston yhteydessä luvussa 5.3.3. Oleellista on mielestäni tiedostaa, että tiedotteen ei kuulukaan olla tietyille tarinoille tyypillisesti jännittävä, yllätyksellinen tai aavistamaton. Tiedotteen pääotsikon ja ingressin kuuluu kertoa tiivistetysti oleellisimmat asiat, ja väliotsikoiden ja leipätekstikappaleiden tuoda tarvittavat lisätiedot niin sanotun kärjen alle.

Esimerkiksi 4.3.2024 julkaistussa tiedotteessa pääotsikkona on *Kirjalansalmen sillan uudet liikennejärjestelyt otetaan käyttöön keskiviikkona 6.3. klo 12.00*. Väliotsikot ovat *Uusista liikennejärjestelyistä aiheutuu haittaa tienkäyttäjille, Uudet liikennejärjestelyt, Havainnevideo liikennejärjestelyistä, Uudenlaiset liikennejärjestelyt edellyttävät tarkkaavaisuutta tienkäyttäjiltä, Raskaan liikenteen 60 m etäisyyttä tärkeä noudattaa jatkossakin, Sillan kuntoa seurataan jatkuvasti sekä Kirjalansalmen sillan kuntoa ja liikenne rajoituksia koskevat tiedot on koottu verkkosivuille*. Pääotsikko ja väliotsikot tukevat toisiaan, ja tiedotteen leipäteksti syventää yksityiskohdillaan. Myös tiedotteen asiasanat *Kirjalansalmi ja Kirjalansalmen silta* tukevat tiedotteen aihetta. Asiasanoja käsittelein edellä kategorisoinnin yhteydessä luvussa 5.1.2.

Tiedotteet viittaavat toisiinsa niin, että uusimmassa tiedotteessa kerrataan tapahtumia ja viitataan edelliseen tai edellisiin tiedotteisiin. Tämä lisää myös toistoa. Esimerkissä (8) viitataan edelliseen, syyskuussa julkaistuun tiedotteeseen:

(8) *Syyskuussa kerroimme, että Kirjalansalmen sillan kuormitusta tullaan vähentämään muuttamalla raskaan liikenteen kulku yksisuuntaiseksi. (6.11.2024)*

Viittaaminen edelliseen tiedotteeseen luo kuvaa jatkuvasta, säännöllisestä ja suunnitelmallisesta tiedottamisesta. Tilanne siltahankkeen työmaalla elää, ja tienkäyttäjät halutaan pitää ajan tasalla. Esimerkki (8) on tiedotteen ingressin ensimmäinen virke. Ingressi jatkuu seuraavassa esimerkissä:

(9) Lokakuun aikana on suunniteltu uusien liikennejärjestelyjen toteutustapaa tarkemmin ja marraskuussa käynnistyvät raskaan liikenteen odotusalueiden rakennustyöt. Tavoitteena oli saada uudet liikennejärjestelyt käyttöön vuoden loppuun mennessä. *Aikataulu on nyt tarkentunut* ja rakennustyöt valmistuvat tammikuun 2024 loppuun mennessä. *Uudet liikennejärjestelyt otetaan käyttöön helmikuun alussa 2024.* Sillan kuntotilanne on pysynyt vakaana koko syksyn, eikä tällä hetkellä ole näköpiirissä, että uusia rajoituksia pitäisi asettaa nopeammalla aikataululla. *Sillalla on turvallista liikennöidä.* (6.11.2024)

Ingressi alkaa menneisyydestä ja kertoo siten jo tapahtuneista asioista. Se jatkuu nykyhetken ilmaisulla *aikataulu on nyt tarkentunut* ja jatkuu tulevaisuuden lupauksella uusien liikennejärjestelyjen käyttöönotosta helmikuussa 2024. Samankaltainen kaava toistuu muissakin ingresseissä: kerronta alkaa menneisyydestä, palaa nykyhetkeen ja päättyy tulevaisuudessa tapahtuvaan asiaan.

Samankaltainen kaava toistuu myös leipätekstikappaleissa: Ne rakentuvat usein pääasiasta, joka sijoittuu menneisyyteen tai nykyhetkeen. Pääasia on usein kappaleen ensimmäinen virke. Tämän jälkeen asiaa perustellaan ja täydennetään yksityiskohdilla. Ingressin tai kappaleen lopussa on usein jokin yleinen lausahdus sillan senhetkisestä turvallisuustilanteesta, kuten esimerkissä (9), tai jokin ohje, kuten seuraavassa esimerkissä:

(10) Keleistä riippuen pääsiäisestä käynnistyy monesti kesän mökkisesonki. Tänä vuonna kevät ei ole pääsiäisen aikaan vielä kovin pitkällä. Tämä vähentänee saaristoon suuntaavien mökkiläisten määrää. Viime vuosina on myös havaittu, että lauttayhteyksien parannuttua sesonkien menoliikenne jakautuu useammalle päivälle. *Jatkoyhteyksille saariston lautoille ja yhteysaluksille suuntaavien kannattaa silti varata riittävästi matka-aikaa ja varautua matkan viivästyksiin Saaristotiellä.* (25.3.2024)

Asioita myös perustellaan hyvin yksityiskohtaisesti:

(11) ELY-keskus on selvittänyt, onko vielä jotain muita mahdollisuuksia selkeyttää liikennejärjestelyjä. Kaarinan päähän lisätään uusi selkeämpi ennakko-opastetaulu, jossa näkyy symboleilla, mille kaistalle henkilöautojen, linja-autojen ja rekka-autojen kuuluu ajaa. *Sen toimitusaika on muutamia viikkoja.* (25.3.2024)

Toimitusajan mainitseminen luo läpinäkyvyyttä ja turvallisuuden tunnetta. Toisaalta voidaan pohtia, onko se oleellinen tieto tienkäyttäjälle ja tarvitseeko se sitä.

Yksityiskohtainen kerronta selittyy osin erikoisliikennejärjestelyjen ainutlaatuisuudella, sillä 6.11.2023 julkaistussa tiedotteessa kerrotaan, että *ratkaisu on innovatiivinen, eikä sellaista ole ollut aiemmin käytössä Suomessa tai muissa Pohjoismaissa.*

5.1.4 Määrällistäminen

Tiedotteissa esiintyy sekä numeerista että ei-numeerista määrällistämistä. Numeerista määrällistämistä ovat esimerkiksi kellonajat, päivämäärät ja vuosiluvut:

- (12) Liikennevalot otetaan käyttöön keltavilkulla jo maanantaina 4.3. klo 13.00. Uudet liikennejärjestelyt otetaan käyttöön keskiviikkona 6.3.2024 klo 12.00. (4.3.2024)

Esimerkki on ingressistä. Ajankohta oli nostettu yhtä tarkalla tasolla myös pääotsikkoon. Päivämäärät ja kellonajat ovat tärkeitä tienkäyttäjille tietää – oli kyseessä sitten esimerkiksi työssäkäyvä henkilöautoilija, maantienlauttaan ajava turisti, raskaan ajoneuvon kuski tai linja-auton kuljettaja.

Myös puhtaasti erikoisliikennejärjestelyihin kuuluvat määrällistämiset ilmaistaan numeerisesti:

- (13) Raskaan liikenteen odotusalueen pituus on *n. 200 m.* (15.1.2024)
 (14) Sillalla säilyy edelleen myös raskaan liikenteen *60 m* etäisyys. (4.3.2024)

Esimerkissä (13) pituus (*n. 200 metriä*) ilmaistaan tarkasti, sillä se on tärkeä tieto erityisesti raskaan liikenteen kuljettajille. Odotusalueen pituus vaikuttaa erityisesti ruuhka-aikoina. Lisäksi erikoisliikennejärjestelyistä täytyy viestiä tarkasti, sillä niin kuin edellisessä luvussa 5.1.3 totesin, kyseessä ovat ainutlaatuiset järjestelyt Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Sanat *noin* ja *metri* on ilmaistu lyhenteillä *n.* ja *m.* Esimerkissä (14) kerrotaan yksi erikoisliikennejärjestelyistä, joten kyseessä on yksi tärkeimmistä määrällistämistä ja myös tiedoista kaikista tiedotteista. Myös siinä *metri* on ilmaistu lyhenteellä *m.*

Raskaiden ajoneuvojen massat ilmaistaan painoa ilmaisevalla numerolla ja *t*-lyhenteellä, joka tarkoittaa tonnia eli tuhatta kiloa. Esimerkiksi rekka-auto voi painaa alle 20 tuhat kiloa tyhjänä ja yli 20 tuhatta kiloa kuorman kanssa:

- (15) Raskaan liikenteen odotusalueelle siirtyvät kaikki *yli 20 t* painavat ajoneuvot linja-autoja lukuun ottamatta. (6.11.2023)

Erikoisliikennejärjestelyjen vaikutus on ilmaistu prosenttein (*suurimpien taipumien taso on pienentynyt n. 20 %*). Varasillan rakentamisaikheet tuodaan myös ilmi numeerisen määrällistämisen keinoin:

- (16) Varasillan rakentaminen kestää *noin 6 kk* ja maksaa arvion mukaan *n. 5–8 M€*. (22.9.2023)

Rakentamisaika on ilmaistu melko tarkasti, maksuarvio väljemmin. Tätä tukee se, että leipätekstikappale jatkuu tiedolla, jonka mukaan varasillan rakentamissuunnitelman työstäminen aloitetaan, ja päätös sen rakentamisesta tehdään vasta, kun suunnitelma on valmistunut. Esimerkissä (16) *noin* on kirjoitettu ensin kokonaan ja sitten lyhenteellä.

Ei-numeerista määrällistämistä käytetään muun muassa uuden sillan valmistumisaikataulusta kerrottaessa:

(17) Uuden sillan valmistumiseen *vuoden 2025* lopussa on vielä *pitkä* aika.
(10.6.2024)

Julkaisuhetkestä valmistumiseen on noin puolitoista vuotta aikaa. On suhteellista, onko se aika pitkä vai ei – tässä tapauksessa se on todettu pitkäksi ajaksi. Tätä korostaa *vielä*-adverbi. Mukana on myös numeerinen määrällistäminen vuosiluvun muodossa.

Kun puhutaan raskaiden ajoneuvojen kohtaamisista ja verrataan niitä aiempaan, on käytössä ei-numeerinen määrällistäminen:

(18) Myös raskaan liikenteen määrä on vähentynyt selvästi syksystä ja raskaiden ajoneuvojen kohtaamisista on aiempaa *vähemmän*. (15.1.2024)

Myös kun puhutaan yleisesti erikoisliikennejärjestelyistä, todetaan keinojen olevan rajalliset, jopa *vähäiset*. Asia on vakava, ja siksi järjestelyjä on noudatettava ja sen viestimistä seurattava:

(19) Nopeasti toteutettavia keinoja on kuitenkin *vähän*. (22.9.2023)

Myös vikatilanteista puhuttaessa käytetään ei-numeerisia ilmauksia:

(20) Kirjalansalmen sillan liikennevalot ovat vikaantuneet *pariin* otteeseen touko-kesäkuun vaihteessa ilmeisesti ukkosen johdosta, jolloin valot ovat olleet keltavilkulla *useita* tunteja. (10.6.2024)

Ei-numeerinen superlatiivi korostaa tilanteen vakavuutta ja numero tilannetta, jossa aiheutuu sillalle vakavin tilanne ja yksi syy erikoisliikennejärjestelyille:

(21) *Suurimmat* liikkeet sillalla aiheutuvat tilanteista, joissa *kaksi* raskasta ajoneuvoa kohtaavat sillalla vierekkäisillä kaistoilla. (22.9.2023)

Superlatiivimuodot voivat olla myös ääri-ilmaisuja, joita käsittelen seuraavaksi.

5.1.5 Ääri-ilmaisut

Suosituin ääri-ilmaisu tiedotteissa on *äärimmäinen*. Sillä ilmaistaan erikoisliikennejärjestelyjen noudattamisen tärkeyttä (*äärimmäisen tärkeää*). Sen käyttö useammassa kohtaa johtuu toistosta, jota käsittelem myöhemmin luvussa 5.3.3.

Muita ääri-ilmaisuja ovat esimerkiksi *elintärkeä* ja *täysin*:

(22) Nopeusrajoitusten noudattaminen on *elintärkeää* kaikkien tienkäyttäjien turvallisuuden kannalta. (4.3.2024)

(23) Sillan vaurioituminen on kuitenkin edennyt, eikä nyt tehtävät rajoitustoimet välttämättä pysty *täysin* pysäyttämään vaurioiden etenemistä. (22.9.2023)

Esimerkissä (22) tienkäyttäjiiin vedotaan ääri-ilmaisulla *elintärkeää*, jolla halutaan ilmaista nopeusrajoitusten noudattamisen olevan todellisuudessakin henkiä pelastavaa: tienkäyttäjien elämien säilymisen vuoksi nopeusrajoituksia on pakko noudattaa. Esimerkissä (23) todetaan, että vaikka sillan vaurioituminen on havaittu ja erikoisliikennejärjestelyt asetettu, siitä huolimatta mikään ei täydellisesti voi pysäyttää vaurioiden etenemistä, sillä onhan kyseessä käytössä kuluva silta.

Kirjalansalmen sillan merkitystä elinkeinoelämälle korostetaan seuraavassa esimerkissä:

(24) Raskaan liikenteen painorajoitukset aiheuttaisivat *merkittävää* haittaa alueen elinkeinoelämälle. (6.11.2023)

Raskaan liikenteen painorajoituksia ei ole asetettu, mutta niiden vaikutuksista ennustetaan *merkittäviä* haittoja saariston ja muun Varsinais-Suomen alueen elinkeinoille. Tällä halutaan vedota erityisesti raskaan liikenteen kuljettajiin: painorajoitukset vaikuttaisivat negatiivisesti sekä heidän työhönsä pienempien kuormien muodossa että koko elinkeinoon tehokkuuden vähentymisenä.

Säännönmukaisuutta ääri-ilmaisut eivät suoraan luo, mutta ääri-ilmaisuja sisältävät, usein toistettavat kohdat luovat kuvan siitä, että tilanne on vakava ja jokaisen tienkäyttäjän on noudatettava erikoisliikennejärjestelyjä.

5.1.6 Metaforat

Tiedotteissa esiintyy ilmeisistä ja uinuvista metaforista jälkimmäisiä. Tämä on luonnollista, sillä tiedotteet ovat asiasisältöisiä ja tyyliltään asiallisia. Niihin ei välttämättä sovellu vertaukset, jotka sisältävät *kuin*-sanat.

Esimerkissä (25) käytetään vastakohtametaforia *laskea* ja *nostaa*, kun puhutaan nopeusrajoituksista. Kyseessä olevat uinuvat metaforat ovat hyvin arkipäiväisiä ja sitä kautta vaikeasti havaittavia (Jokinen 2016b: 362):

(25) Saaristotien nopeusrajoitusta *lasketaan* Kaarinan puolella raskaan liikenteen odotuskaistan alkaessa 30 km:iin/h ja *nostetaan* odotuskaistan päättyessä 50 km:iin/h. (6.11.2023)

Uinuvia, sanaleikittelyn kaltaisia metaforiakin esiintyy:

(26) Uudenlaiset liikennejärjestelyt edellyttävät uuden opettelua sekä tarkkaavaisuutta ja *yhteispeliä* myös tienkäyttäjiltä. (6.11.2023)

Esimerkissä (26) toivotaan *yhteispeliä* tienkäyttäjiltä. Sillä tarkoitetaan yhteistyötä ja toiset huomioon ottavaa asennetta. Käytetty metafora on leikittelevä ja tuo maanläheisyyttä tiedotteeseen, jossa on kerrottu yksityiskohtaisesti kaikki siihenastiset erikoisliikennejärjestelyt. Sillä myös vedotaan suoraan tienkäyttäjiin, joiden vastuulla järjestelyjen päivittäinen, konkreettinen noudattaminen on.

Osa metaforista liittyy ihmiskehoon:

(27) Tällä hetkellä ei ole *näköpiirissä*, että uudet rajoitukset pitäisi asettaa nopeammalla aikataululla. (6.11.2023)

(28) Maanantaina palautettiin liikenteenohjaaja *Kaarinan päähän* turvaamaan liikennejärjestelyjen noudattamista. (11.3.2024)

Esimerkissä (27) puhutaan näennäisestä *näköpiiristä*, tietynlaisesta ennustuksesta, jonka mukaan asetettu aikataulu erikoisliikennejärjestelyille on riittävä. Esimerkissä (28) ei tietenkään puhuta *Kaarina*-nimisen henkilön päästä, vaan Kaarinan kaupungin puoleisesta siltaosuudesta, johon liikenteenohjaaja palautettiin ohjaamaan liikennettä. Tämäkin metafora on maanläheinen, jopa puhkielinen, joka tuo vakavan aiheen lähemmäs lukijaa eli mahdollista tienkäyttäjää.

Esimerkissä (29) puhutaan *tuesta*. Tukea on monenlaista, kuten henkistä, fyysistä ja taloudellista (KS):

(29) Alkuvaiheessa liikenteenohjauksen *tukena* käytetään liikenteen ohjaajia. (6.11.2023)

Esimerkissä *tuella* tarkoitetaan liikenteenohjaajien opastuksella tapahtuvaa liikennöintiä. Liikenteenohjaajat tukevat työllään erikoisliikennejärjestelyjä ja sitä kautta tienkäyttäjää, joille järjestelyt ovat uudet.

5.1.7 Yhteenveto

Tiedotteissa ilmenee kaikkia toimijuuden kadottamisen muotoja. Tosiasiapuhe ja vaihtoehdottomuuspuhe näkyvät tiedotteiden taustalla. Taustalla olevat tosiasiapuhe ja vaihtoehdottomuuspuhe tulevat esille passiivin ja nominalisaation avulla. Runsas passiivin käyttö ilmenee preesens-, imperfekti- ja perfektimuotojen vaihtelulla. Passiivi myös korostaa aktiivisen tekijän puuttumista. Nominalisaation käytetyimmät johtimet ovat *-minen-* ja *-us-* johtimet.

Kategorisointi on tiedotteissa runsasta. Kategorioiden ilmaukset liittyvät luonnollisesti Kirjalansalmen sillan erikoisliikennejärjestelyihin ja kuntoon, joiden osakategoriat sisältävät paljon ilmauksia. Itse sillasta puhutaan näkökulmasta riippuen useimmiten *Kirjalansalmen siltana*. Kyseessä on siis *Kirjalansalmen silta*, oli kyse sitten vanhasta tai rakenteilla olevasta sillasta. Lisäksi siltaa käyttävien osakategoria on runsas. Sen osakategoria *raskas liikenne* on esillä kaikista eniten. Lisäksi raskaaseen liikenteeseen ja sillan rakentamiseen kuuluvat ammattisanastot sekä yleiset tiehen ja liikenteeseen kuuluvat ilmaukset ovat runsaassa käytössä.

Tiedotteet ottavat kerronnan kautta huomioon koko käynnissä olevan tilanteen Kirjalansalmen sillalla. Kerronta alkaa menneisyydestä kertauksen kaltaisesti, jatkuu nykyhetkeen ja ennustaa tulevaa. Koska erikoisliikennejärjestelyt ovat poikkeukselliset, kerronta on yksityiskohtaista ja toistavaa. Viestinnän ja sitä kautta kerronnan on oltava selkeää, täsmällistä ja yksityiskohtaista, jotta aivan jokainen tienkäyttäjä ymmärtää voimassa olevat liikennejärjestelyt. Järjestelyjen sekä sillan kunnan muutoksista on aina viestittävä. Kaikki tämä luo luotettavaa kuvaa Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta valtion viranomaisena sekä avoimuutta niin tienkäyttäjiä kuin alueen ja Suomen poliittisia päättäjiä kohtaan.

Tiedotteissa esiintyy numeerista ja ei-numeerista määrällistämistä. Numeerinen määrällistäminen ilmenee kellonaikoina, päivämäärinä ja vuosilukuina sekä etäisyyksien ja painon ilmaisemisena. Ei-numeerinen määrällistäminen ilmenee enemmän tilanteen kuvailuna verrattuna suoraan numeeriseen faktaan. Tämä ilmenee esimerkiksi kuvailtaessa perusteluja erikoisliikennejärjestelyille. Eniten käytössä oleva ääri-ilmaisu on *äärimmäinen*. Myös erikoisliikennejärjestelyjen noudattamisen tärkeys sillan käyttäjän näkökulmasta sekä koko Kirjalansalmen sillan merkitys Varsinais-Suomelle korostuu juuri ääri-ilmaisujen käytön kautta. Tiedotteissa ilmenee vain uinuvia metaforia.

5.2 Argumentin esittäjän retoriset keinot tiedotteissa

Seuraavaksi siirryn esittelemään aineistossani esiintyneitä retorisia keinoja, jotka kohdistuvat argumentin esittäjään. Luvussa 3.5.2 esittelin kyseiset keinot, jotka ovat etäännyttäminen omista intresseistä, oikeuttaminen puhujakategorioilla, säätely liittoutumisasteessa sekä vahvistaminen asiantuntijan lausunnolla tai konsensuksella. Tässä luvussa tarkoitukseni on selvittää, mitä argumentin esittäjän retorisia keinoja aineistossani esiintyy.

5.2.1 Etäännyttäminen omista intresseistä

Tiedotteiden kirjoittaja eli Varsinais-Suomen ELY-keskus on valtion viranomainen, jonka ensisijainen tehtävä on alueiden kehittäminen. Kun viranomainen, esimerkiksi ELY-keskus, kehottaa asiakkaita tai kansalaisia toimimaan tietyllä tavalla, ajaa se omia intressejään, mutta ennen kaikkea asiakkaiden tai kansalaisten intressejä. Kun kansalainen toimii viranomaisen kehottamalla tavalla, on se eduksi niin yksilölle ja viranomaiselle kuin koko yhteiskunnallekin.

Tosiasioden raportointi näkyy muun muassa seuraavissa esimerkeissä:

(30) *Sillan kunto on heikentynyt oletettua nopeammin ja raskaan liikenteen aiheuttamia kuormituksia sillalla on tarpeen vähentää. (22.9.2023)*

(31) *Mikäli sillan kunto edellyttää tätä nopeampia rajoitustoimia, sillalle joudutaan asettamaan painorajoitus päiväaikaan ja yöaikaan liikenne muutetaan yksisuuntaiseksi. (22.9.2023)*

Esimerkissä (30) Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että sillan kunto on mennyt nopeasti huonommaksi. Ei ole tienkäyttäjien eikä Varsinais-Suomen alueella toimivan viranomaisen etu, että sen vastuulla oleva merkittävä tieyhteys on huonossa kunnossa. Esimerkissä (31) ELY-keskus tuo tosiasiat esiin ehdollisuuden avulla: jos sillan kunto heikkenee nopeasti, joutuu se tekemään lisää erikoisliikennejärjestelyjä. Passiivin presens yhdistettynä MA-infinitiiviin (*joudutaan asettamaan*) korostaa asian pakollisuutta. Lisäjärjestelyt eivät ole ELY-keskuksen eikä tienkäyttäjien intressien mukaiset.

Asioiden reilu tunnustaminen ilmenee esimerkiksi 4.3.2024 julkaistussa tiedotteessa, jossa myönnetään, että *uusista liikennejärjestelyistä on haittaa tienkäyttäjille*. Esimerkissä (32) asioiden reilu tunnustaminen on taas yhdistetty *me*-retoriikkaan. Lisäksi ELY-keskus etäännyttää itsensä. Liittoutumisasteen säätelyä käsittelem luvussa 5.2.3. *Me*-retoriikka yhdistettynä asioiden reiluun tunnustamiseen tuo lähemmäksi ELY-keskuksen kirjoittajana:

(32) Tässä vaiheessa *emme* kuitenkaan *pysty* varmuudella *sanomaan*, onko raskaan liikenteen yksisuuntaisuuteen perustuva ratkaisu riittävän nopeasti toteutettava rajoitusvaihtoehto. (22.9.2023)

Omaa intressiään ELY-keskus tuo esille esimerkissä (33). Innovatiivisuus tuo esille ELY-keskuksen omat intressit uranuurtajana, mutta samalla myönnötyksen, asioiden reilun tunnustamisen, sillä varmuutta ei ole ratkaisun toimivuudesta:

(33) Raskaan liikenteen yksisuuntaisuuteen perustuva ratkaisu on innovatiivinen, eikä sellaista ole ollut aiemmin käytössä Suomessa tai muissa Pohjoismaissa. (6.11.2023)

Erikoisliikennejärjestelyjen asettaminen ja sitä kautta uuden sillan rakentaminen voidaan ajatella tosiasioiden myöntämiseksi. Uuden sillan rakentaminen on monen asian tulos, joten sen rakentaminen ja sen vuoksi voimassa olevat erikoisliikennejärjestelyt eivät ole vain ELY-keskuksen aiheuttamia. Järjestelyillä turvataan niin tienkäyttäjät kuin siltatyömaalla työskentelevät työntekijät. Oli kyse intresseistä etäännyttämisestä tai ei, ELY-keskus antaa itsestään luotettavan ja objektiivisen kuvan – niin kuin valtion viranomaisen kuuluukin. Yleisön kiinnostus ja luottamus herää, kun ELY-keskus esimerkiksi toteaa rehellisesti *tilanteen olevan vakava*. Tällainen lausunto on herättävä niin viranomaiselle itselle kuin kansalaisillekin.

5.2.2 Oikeuttaminen puhujakategorioilla

Puhujakategorialla oikeuttamista ilmenee läpi kaikkien tiedotteiden. Puhuja eli kirjoittaja on luonnollisesti Varsinais-Suomen ELY-keskus. Valtion viranomaisena ELY-keskus on arvostettu ja kuuluu julkiseen puhujakategoriaan. Yleisönä eli kohderyhmänä ovat etenkin siltaa käyttävät. Aivan erityisesti ELY-keskus haluaa vaikuttaa raskaan liikenteen kuljettajiin, sillä suurin osa erikoisliikennejärjestelyistä koskee raskasta liikennettä. Muut kohderyhmät ovat esimerkiksi henkilöauto- ja linja-autoliikenne.

Sitä miltä tietystä puhujakategoriassa tulee näyttää, voi mielestäni laajentaa kirjalliseen aineistoon, kuten totesin luvussa 3.5.2. Tiedotteen tulee ulkonäöltään ja sisällöltään näyttää tietynlaiselta, jotta sen voi luokitella tiedotteeksi. Tiedotteen on lisäksi sisällettävä piirteitä, jotta sen tunnistaa juuri tietyn tahon eli tässä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen julkaisemaksi.

Tärkein tunnistuskeino on tiedotteen vasemmassa kulmassa oleva ELY-keskuksen tunnus. Pääotsikon alapuolella on kerrottu, mikä ELY-keskus on kyseessä. Tiedotteen lopussa on

Tietoa julkaisijasta -osio, jossa tiivistetään Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tehtävät. Tiedotteen lopussa on myös *Lisätietoja*-osio, jossa on yhteystiedot Liikenne-vastuualueen asiakaspalveluun. Lisäksi STT Info -julkaisupalvelu listaa loppuun muita tiedotteita otsikolla *Lisää julkaisijalta Varsinais-Suomen ELY-keskus*. Tutkielman lopusta löytyvästä liitteestä (liite 1) voi havaita kaikki mainitut elementit.

Myös tiedotteiden sisältö kertoo tietenkin julkaisijastaan: otsikko ilmaisee tiedotteen aiheen (*Kirjalansalmen sillan liikennejärjestelyt ovat vaikuttaneet siltaan odotetusti*, 25.3.2024), ingressi tiedotteen olennaisimmat asiat (taipumat ovat pienentyneet, mutta selkeyttä erikoisliikennejärjestelyihin silti kaivataan) sekä väliotsikot ja leipätekstikappaleet syventävät aiheeseen (*Lisätoimet liikennejärjestelyjen selkeyttämiseksi, Pääsiäisen liikenteeseen varautuminen*). Myös avainsanat ovat aiheen ytimessä (*Kirjalansalmen silta, Kirjalansalmi*).

Tiedotteissa on tietynlainen rakenne, mutta kerronnallinen tyyli peittää sen osin alleen. Informaatorakenne tulee esille esimerkiksi siinä, että kahdeksan tiedotetta yhdestätoista alkaa sillan nimellä eli *Kirjalansalmen silta*. Sitä siis pidetään tuttuna asiana, mutta se, mitä tiedote koskee, on uutta tietoa. Tyyliiltään ja sanamuodoiltaan tiedotteen tunnistaa tiettyyn puhujakategoriaan eli tässä tapauksessa arvostettuun ja julkiseen puhujakategoriaan kuuluvaksi. Tyyli on asiallista ja viranomaiselle sopivaa. Lisäksi se ilmentää ELY-keskuksen uskottavuutta ja yleisökäsitystä. Uskottavuuden ja yleisökäsityksen avulla ELY-keskus taas osoittaa tuntevansa yleisönsä. Tiedotteissa käytetään lisäksi selkeää yleiskieltä. Tiedotteet sisältävät asiantuntevuutta, käsitteellisyyttä eli tässä tapauksessa kategorisuutta sekä myönteisyyttä. Näitä asioita myös Heikkinen (2020: 204) on nostanut esille hallituksen tiedotetta analysoidessaan. Tiedottamisväli ilmenee tiedotteen asiasisällön mukaan: kun siltaan liittyvistä asioista on tarpeen tiedottaa, näin ELY-keskus tekee.

5.2.3 Säättely liittoutumisasteessa

Niin kuin aikaisemmin totesin, sillan kunto ei ole Varsinais-Suomen ELY-keskuksen toimien vuoksi heikentynyt. Tästä huolimatta on Varsinais-Suomen ELY-keskus se taho, joka on kirjoittanut ja julkaissut tiedotteet, ja sitä kautta sitoutuu tiedotteissa kirjoitettuihin argumentteihinsa. Tätä perustelee myös seuraavassa luvussa 5.2.4 käsiteltävä asiantuntijan lausumaan tai konsensukseen vetoaminen: tiedotteissa ei vedota yhteenkään asiantuntijaan, joten kaikki tiedotteissa julkaistut argumentit on Varsinais-Suomen ELY-keskuksen.

Esimerkissä (35) ELY-keskus puhuu itsestään yksikön kolmannessa persoonassa:

(34) *ELY-keskus vetoaa* raskaan liikenteen kuljettajiin noudattamaan Kirjalansalmen sillalle asetettuja liikenerajoituksia. (10.6.2024)

Valinta korostaa ELY-keskuksen asemaa viranomaisena. *Vedota*-verbin käyttö lisää virallisuutta ja vakavuutta. Valinta etäännyttää ELY-keskusta lukijasta, ja samalla se tekee itsestään ylhäältä käskyttävän auktoriteetin. Esimerkin tunnelma muuttuu, jos käytössä olisikin monikon ensimmäinen persoona (*vetoamme raskaan liikenteen kuljettajiin*). Tällöin ELY-keskus tulisi lähemmäksi lukijaa ja samalle tasolle tämän kanssa.

Poikkeuksiakin liittoutumisasteessa esiintyy, jolloin ELY-keskus etäännyttää itseään argumenteistaan:

(35) Raskaan liikenteen kuljettajien *oma vastuu* [sic!] 60 m etäisyyden noudattamisesta korostuu. Sillalle on merkitty 60 m etäisyys tiemerkinnöin. Muita selkeitä keinoja etäisyyden osoittamiseen ei ole. (4.3.2024)

Esimerkissä (35) korostetaan raskaan liikenteen kuljettajien *oma vastuuta* [sic!]. ELY-keskus siis siirtää vastuun toisaalle eli pois itseltään ja toimii osin vain viestin viejänä. Toisaalta ELY-keskus samalla myöntää, ettei muita keinoja etäisyyden osoittamiseksi ole, jolloin muiden keinojen puuttuminen on sen vastuulla.

Seuraavissa esimerkeissä (36) ja (37) ELY-keskus myös toimii tiedon välittäjänä:

(36) *Henkilöautoilla* on ollut vaikeuksia ymmärtää liikennejärjestelyjä Kaarinan päässä. (11.3.2024)

(37) *Tienkäyttäjien* on myös hyvä huomioida, että Saaristotiellä on enemmän liikkujia, joille Kirjalansalmen sillan liikennejärjestelyt eivät ole entuudestaan tuttuja. (17.6.2024)

Esimerkissä (36) ELY-keskus ei suoranaisesti joudu selityksenantovelvolliseksi, jos henkilöautojen kuljettajat eivät itse ole ymmärtäneet voimassa olevia erikoisliikennejärjestelyjä. Selityksenantovelvollisuus palaa, kun tullaan takaisin siihen, mikä taho on erikoisliikennejärjestelyt asettanut. Esimerkissä (37) vastuu siirretään erityisesti sellaisille tienkäyttäjille, joille erikoisliikennejärjestelyt ovat tutut. ELY-keskus etäännyttää itsensä, mutta toisaalta antaa samalla myös ohjeen muiden huomioimisesta.

5.2.4 Vahvistaminen asiantuntijan lausunnolla tai konsensuksella

Varsinais-Suomen ELY-keskus vahvistaa tiedotteidensa argumentteja vetoamalla *me*-retoriikkaan ja yleisiin kulttuurisiin näkemyksiin tai toimintatapoihin. Se ei siis vetoa asiantuntijan lausumaan tai käytä suoria lainauksia. Kyseessä on myös valinta olla vetoamatta

suoraan esimerkiksi siltainsinöörin lausumaan tai olla tekemättä yhteistä tiedotetta esimerkiksi poliisin kanssa, jolloin suoran lainauksen olisi saanut vaikka liikennesektorin johtajalta. Jos muilta tahoilta saadaan lausunto tai vahvistetaan konsensusta, on niiden oltava arvoiltaan samalla tasolla tiedotteen julkaisijan arvojen kanssa. Tällöin luodaan luotettavaa kuvaa organisaatiosta sekä koko valtiosta toimijana. Kirjalansalmen sillan erikoisliikennejärjestelyt ovat niin merkittävät, että niistä annetut lausumat, tiedot ja ohjeet halutaan pitää selkeinä ja korostetun tosiasiallisina. Tämä on yleisestikin viestinnän päätavoite.

Me-retoriikkaan vetoaminen korostaa tiedotteissa me-henkeä. Esimerkissä (38) Varsinais-Suomen ELY-keskus lupaa paljon, kun se lupaa tehdä *kaikkensa liikenteen turvaamiseksi*. *Kaikki* on ääri-ilmaisu, joka kirjaimellisesti kattaa kaiken. Ilmaisun takana olevaksi *meiksi* voidaan tulkita ainakin Varsinais-Suomen ELY-keskuksen Liikenne-vastuualue sekä mahdollisesti monet muut sillan hankkeessa mukana olevat. *Me*-retoriikka tuo siis esille tekstin ja samalla koko hankkeen takana olevat ihmiset:

(38) *Teemme kaikkemme*, jotta liikenne siltapaikalla turvataan uuden sillan valmistumiseen saakka. (22.9.2023)

Niin kuin olen aikaisemmin todennut, tiedotteissa esiintyy runsaasti passiivia. Se korostaa osaltaan me-henkeä, sillä se muistuttaa passiivin puhekielistä käyttöä monikon ensimmäisen persoonan funktiossa. Toisaalta yleiskielinen monikon ensimmäinen persoona on kaikista vankin me-hengen luoja, kuten edellinen esimerkki osoittaa. Herääkin kysymys, miksi tietyissä tiedotteiden kohdissa on käytetty *me*-retoriikkaa ja tietyissä passiivia – miksi siis tietyissä kohdissa ELY-keskus on halunnut korostaa itseään ja tietyissä häivyttää itsensä taustalle.

Yleiset kulttuuriset näkemykset ja toimintatavat ilmenevät takauksina (Kakkuri-Knuuttila 1998: 256). Tiedotteiden takauksissa vedotaan auktoriteettiin ja terveeseen järkeen. Auktoriteettiin Varsinais-Suomen ELY-keskus vetoaa, kun se puhuu itsestään yksikön kolmannessa persoonassa. Lukija saa heti käsityksen, kuka seuraa liikennetilannetta ja mille taholle tulee antaa asiasta palautetta:

(39) *ELY-keskus* seuraa tilannetta ja tarvittaessa aikatauluja tullaan väljentämään. (6.11.2023)

Lisäksi auktoriteettina vedotaan myös poliisiin:

(40) Myös yhteistyötä *poliisin* kanssa on tiivistetty liikenteen valvonnassa. (22.9.2024)

Poliisi valvoo ja takaa liikenteen turvallisuuden. Poliisiin vetoaminen antaa lukijalle kuvan tilanteen turvallisuudesta ja hallinnasta sekä kahden viranomaisen yhteistyöstä. Poliisiin vetoaminen saattaa myös synnyttää lukijassa erityisen pelotteen liikennesääntöjen noudattamisesta.

Hieman erilainen auktoriteettiin vetoaminen on vetoaminen *liikenteenohjaajien* läsnäoloon. Silloin kyse on ennemminkin tienkäyttäjien auttamisesta uusien erikoisliikennejärjestelyjen kanssa:

(41) Aluksi liikenteenohjauksen tukena käytetään *liikenteenohjaajia*. (4.3.2024)

ELY-keskus vetoaa myös lakiin auktoriteettina, kun se ohjaa tienkäyttäjää noudattamaan liikennesääntöjä – siis tieliikennelakia. Liikennesääntöjen noudattaminen on myös konsensuksella vahvistamiseen liittyvä yleinen kulttuurinen toimintatapa:

(42) Turvallisuuden vuoksi pidetään huoli, että kaikki tienkäyttäjät noudattavat *liikennesääntöjä* asianmukaisesti. (11.3.2024)

Terveeseen järkeen Varsinais-Suomen ELY-keskus vetoaa, kun se esimerkissä (43) asettuu lukijan ja tienkäyttäjän asemaan toteamalla yleisen liikennekäyttäytymiseen liittyvän tosiasian sekä esimerkissä (44) kevään etenemiseen ja liikenneolosuhteisiin liittyvän tiedon:

(43) Liikennemäärät vaihtelevat eri päivinä ja tunteina, ja liikenteen ajoittainen jonoutuminen on mahdollista. (17.6.2024)

(44) Tänä vuonna kevät ei ole pääsiäisen aikaan vielä kovin pitkällä. (25.3.2024)

Esimerkki (45) on kontekstisidonnainen. Käsittelen luvussa 5.3.3. toistoa ja tautologiaa. Siellä totean, että ELY-keskus toistaa tiettyjä virkkeitä läpi tiedotteiden. Tiedotekontekstissa usein toistetut, yleisesti tiedossa olevat tosiasiat voivat muuttua terveeseen järkeen verrattavissa oleviksi faktoiksi, kuten esimerkissä (45):

(45) Tienkäyttäjiltä odotetaan tarkkaavaisuutta ja yhteispeliä muiden tienkäyttäjien kanssa. (25.3.2024)

Esimerkin virkettä toistetaan useammassa tiedotteessa. Vetoaminen tienkäyttäjien huolellisuuteen ja yhteistyöhön on terveeseen järkeen vetoamista sekä huolellisuus ja yhteistyökykyisyys yleinen käytösmalli suomalaisessa liikennekulttuurissa.

5.2.5 Yhteenveto

Omista intresseistä etäännyttäminen ilmenee tiedotteissa tosiasioiden raportoinnilla ja asioiden reiluna tunnustamisena. Erikoisliikennejärjestelyt ja sitä kautta koko hanke ovat tosiasioiden myöntämistä. Oikeuttaminen puhujakategorialla ilmenee taas niin, että tiedotteista löytyy niille tyypilliset elementit ja piirteet. Erityisesti viranomaistiedotteelle tyypillisiä ovat asiallinen tyyli ja tietty julkaisujärjestelmä.

Varsinais-Suomen ELY-keskus sitoutuu argumentteihinsa enemmän kuin etäännyttää itseään niistä, sillä on se tehnyt tiedotteet. Kun etäännyttämistä ilmenee, on ELY-keskus viestin tuoja, mutta silti taustalla edelleen vastuussa sanomisistaan. Vahvistamista konsensuksella ilmenee *me*-retoriikan, takausten, auktoriteettiin ja terveeseen järkeen vetoamisen sekä kontekstisidonnaisten yleisten kulttuuristen näkemysten ja toimintatapojen muodossa.

5.3 Muut retoriset keinot tiedotteissa

Tässä luvussa esittelen aineistossani esiintyvät muut retoriset keinot. Luvussa 3.5.3 esittelemäni muut retoriset keinot ovat kolmen lista, kontrastiparin käyttö, toisto ja tautologia sekä suojautumisen mahdolliselta vasta-argumentilta.

5.3.1 Kolmen lista

Tiedotteissa kolmen lista esiintyy esimerkiksi perusteluna erikoisliikennejärjestelyille.

Kolmen lista muodostaa kokonaisen virkkeen:

(46) Ratkaisu on innovatiivinen, siitä ei ole aikaisempaa kokemusta ja toteutukseen sisältyy paljon epävarmuustekijöitä. (22.9.2023)

Esimerkissä (47) kaksoispiste korostaa kolmen listaa. Sen voi tulkita kolmen listaa edeltäväksi *esimerkiksi*-substantiiviksi:

(47) Myös ratkaisun suunnitteluun on liittynyt haasteita: *tilaa on vähän, pohjaolosuhteet ovat olleet haastavia ja liittymien toimivuus on turvattava.* (6.11.2023)

Useamman kuin kolmen kohdan lista esiintyy aina tiedotteiden lopussa, jossa kerrotaan Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kokoamasta verkkosivusta Kirjalansalmen sillalle. Verkkosivu sisältää ajankohtaiset sillan tilannetiedot:

(48) Verkkosivuilta löytyy *perustietoa sillasta, tehdyistä korjaustöistä, voimassa olevat liikennerajoitukset sekä tietoa raskaiden kuljetusten massoista ja erikoiskuljetusten tilanteesta.* (6.11.2023)

Lista sisältää viisi kohtaa. Jokainen kohta on hyvä mainita eikä korvata esimerkiksi *muun muassa-* tai *ja niin edelleen* -ilmauksilla. Kaikki asiat liittyvät Kirjalansalmen tilanteeseen, mutta ovat kuitenkin yksittäin erilaisia (vrt. *perustietoa sillasta ja tietoa erikoiskuljetusten tilanteesta*).

Esimerkki (49) sisältää ilmauksen *muun muassa* lyhenteen *mm.* Jälleen kyseessä on viiden kohdan lista, mutta kyseisessä esimerkissä tulee ilmi listauksen ydin retorisisena keinona: kuntotarkastuksessa tarkastettiin *muun muassa* mainitut asiat – tarkastus siis sisälsi muutakin, mutta mainitut asiat on valittu todeta. Perustelu voi esimerkiksi olla se, että listatut asiat ovat tienkäyttäjälle tärkeimmät tietää:

(49) Siinä tarkastettiin *mm. sillan liikkeitä, teräsosien liitosten kuntoa, pendelisauvojen kuntoa, laakereiden toimivuutta sekä katselmoitiin eri osien ruostumisen etenemistä.* (10.6.2024)

Kolmen listalla selitetään auki myös liikennemerkkin lisäkilpi:

(50) Kaiteen päähän on lisätty lisäkilpi, jossa on *henkilöauton, linja-auton ja pakettiauton tunnuks* sekä nuoli osoittamaan oikeaan suuntaan ajamista. (25.3.2024)

Kyseessä ei ole suoranaista kolmen lista, vaan lisäkilvessä sattuu olemaan yhteensä kolmen ajoneuvoluokan tunnuks.

5.3.2 Kontrastiparien käyttö

Kontrastiparien käyttö on tiedotteissa sekä tietynlaista vastakkainasettelua kahden asian välillä että sanatasolla vaihtoehtojen luomista ja virkkeiden ja tiedotteiden taustalla olevien asioiden esittelyä.

Esimerkiksi Kirjalansalmen sillasta puhutaan *Kirjalansalmen siltana* ja *uutena Kirjalansalmen siltana*. Ensimmäisellä viitataan vuonna 1963 rakennettuun, tiedotteiden aikana käytössä olevaan siltaan ja jälkimmäisellä vuonna 2025 valmistuvaan uuteen siltaan. Erikoisliikennejärjestelyihin viitataan *Kirjalansalmen sillan liikennejärjestelyinä* ja *Kirjalansalmen sillan uusina liikennejärjestelyinä*. Tiestä, jonka varrella silta sijaitsee, puhutaan *Saaristotienä* ja ilmaisuna *mt 180 (maantie 180)*. Tienkäyttäjistä riippuen jompikumpi tai molemmat tiennimet ovat tärkeitä esimerkiksi reittisuunnittelun vuoksi.

Esimerkissä (51) tuodaan esille erikoisliikennejärjestelyjen (*rajoitustoimet*) mahdollinen riittämättömyys, joka on kontrastiparin toinen puoli. Toisena kontrastiparin puolena tuodaan esille seuraavassa virkkeessä varasilta. Se tuo positiivisen vivahteen erikoisliikennejärjestelyihin:

(51) Nyt tehtävät rajoitustoimet eivät välttämättä pysty täysin pysäyttämään vaurioiden etenemistä. Siksi varasilta on suunniteltu valmiiksi, jotta tarvittaessa sen rakentaminen voidaan käynnistää nopeasti. (15.1.2023)

Esimerkissä (52) kontrastisuus ilmenee uutuusarvon ja haitan suhteella:

(52) Vastaavaa liikennejärjestelyä ei ole aiemmin toteutettu Suomessa. Liikennejärjestelyistä aiheutuu haittaa tienkäyttäjille. (4.3.2024)

Innovatiivisuus järjestelyjen suhteen tuodaan positiivisena, jopa ylpeänä esille. Heti sen jälkeen kuitenkin todetaan, että järjestelyistä on tienkäyttäjille haittaa.

5.3.3 Toisto ja tautologia

Tiedotteet sisältävät runsaasti toistoa. Tiedotteet on koottu Kirjalansalmen sillasta tehdyille koontiverkkosivulle. Sitä kautta ne voidaan ajatella tiettyinä ajanjaksona julkaistuksi tiedotesarjaksi, jonka aiheena on Kirjalansalmen silta. Ajallisuuden huomioiminen on tärkeää, sillä ymmärrettävästi vanhempia tiedotteita hyödynnetään uusia tehtäessä.

Viranomaisviestintä on hektistä, joten tiettyjen asioiden toistaminen on puhdasta ajansäästämistä. Lisäksi voidaan kokea jonkin ilmaisun olevan niin onnistunut ja kohderyhmille sopiva, että sitä ei enää haluta muuttaa.

Tiedotetarvetta ei aina pystytä ennakoimaan. Esimerkiksi sillan kunnan heikentyessä tiedote on tehtävä nopeasti ja ennakoimatta. Joskus taas tarpeen pystyy ennakoimaan, jolloin esimerkiksi juhannusliikennetiedotteen Saaristotien osalta (17.6.2024) pystyy suunnittelemaan ennakkoon – juhannus kun on joka vuosi. Tästä näkökulmasta tiedotteet kuuluvat Kirjalansalmen sillasta julkaistujen tiedotteiden sarjaan, mutta ovat silti yksilöllisiä tiedotteita. Niissä saatetaan viitata edellisiin tiedotteisiin, mutta se mainitaan erikseen (*syyskuussa kerroimme*).

Sekä tiedotteiden yksilöllisestä näkökulmasta että tietyn asian tärkeydestä ja totuudellisesta arvosta johtuen tiettyjä virkkeitä on toistettu useaan otteeseen joko täydellisesti tai muokattuna. Tällöin myös tiettyjen kirjoittajien eli Varsinais-Suomen ELY-keskuksen

viestijöiden tekstit tai niiden osat elävät samanlaisina tai muokattuina läpi useamman tiedotteen. Tällaisia virkkeitä ovat muun muassa:

(53) Sillalla on turvallista liikennöidä.

(54) Sillan kuormituksen vähentämiseksi etsitään ratkaisuja, joilla voidaan minimoida liikennehaitat ja ylimääräiset kustannukset elinkeinoelämälle.

(55) Uudenlaiset liikennejärjestelyt edellyttävät uuden opettelua sekä tarkkaavaisuutta ja yhteispeliä myös tienkäyttäjiltä.

(56) Suurimmat liikkeet sillalla aiheutuvat tilanteista, joissa kaksi raskasta ajoneuvoa kohtaavat sillalla vierekkäisillä kaistoilla.

Lisäksi *raskaan liikenteen yksisuuntaisuuteen perustuva ratkaisu* mainitaan usein. Jokaisen tiedotteen lopussa toistuu myös tietoiskun kaltainen osuus, jossa kerrotaan koontiverkkosivun sisältö ja Liikenne-vastuualueen asiakaspalvelun yhteystiedot.

Kun asioita toistetaan usein, ne korostavat tiettyjä asioita ja tekevät niistä tärkeämpiä kuin esimerkiksi vain kerran mainitut asiat. Toistolla halutaan tuoda tämä ilmi lukijalle. Liiallinen toisto voi kuitenkin myös menettää asian painoarvoa.

Lukija voi myös pohtia, miksi juuri tiettyjä asioita toistetaan. Esimerkin (54) kohdalla asia on selvä: sillan turvallisuutta on syytä korostaa, sillä poikkeukselliset erikoisliikennejärjestelyt voivat aiheuttaa tästä tienkäyttäjille epäilyjä. Esimerkissä (55) erityisesti *elinkeinoelämän* mainitseminen tuo esille Kirjalansalmen sillan merkittävän aseman Varsinais-Suomessa: Silta on ainut kiinteä maantieyhteys Turun saaristoon ja Paraisille, jossa esimerkiksi sijaitsee koko Suomelle merkittävää betonituotantoa. Lisäksi silta on ensisijainen reitti saariston turisteille. Esimerkissä (55) vedotaan tienkäyttäjien vastuuseen, ja esimerkissä (56) erityisesti raskaan liikenteen kuljettajien vastuuseen.

Tautologian ja toiston rajanveto on edellä mainitsemieni asioiden vuoksi haastavaa.

Edellisestä tiedotteesta on voinut kulua aikaa, eikä tiedotteen lukijan voida olettaa muistavan tai lukevan aiempia tiedotteita. Toisto on osin siis asioita kertaavaa. Selkeäksi tautologiaksi – eli tarpeettomaksi saman asian toistamiseksi (KS) – voidaan luokitella tilanne, jossa väliotsikko, (57), ja väliotsikon jälkeinen ensimmäinen virke, (58), ovat täysin samat:

(57) *Uusista liikennejärjestelyistä aiheutuu haittaa tienkäyttäjille*, (4.3.2024)

(58) *Uusista liikennejärjestelyistä aiheutuu haittaa tienkäyttäjille*, mutta etukäteen ei tiedetä varmuudella, kuinka pitkiä viivästyksiä matkoihin tulee. (4.3.2024)

Kun samaa asiaa tarpeettomasti toistetaan, voi jo valmiiksi pitkä tiedote uuvuttaa lukijan. Tärkeät asiat voivat jäädä huomiotta, kun lukijan kiinnostus loppahtaa tautologian vuoksi.

5.3.4 Suojautuminen mahdolliselta vasta-argumentilta

Tiedotteissa suojaudutaan mahdolliselta vasta-argumentilta enemmän *mutta*- kuin *vaikka*-konjunktioilla. *Mutta*-konjunktioilla usein perustellaan asioita tai kerrotaan epävarmuudesta, kun *vaikka*-konjunktioilla taas luodaan ymmärrystä.

Esimerkissä (59) todetaan nopeusrajoituksen auttaneen sillan liikkeisiin, mutta siitä huolimatta sillan liikkeet lisääntyivät uudelleen. Päälause antaa siis myönnytyksen, ja *mutta*-konjunktioilla alkava sivulause lisääksen:

(59) Toukokuussa asetettu 30 km/h nopeusrajoitus vähensi sillan liikkeitä, *mutta* kesän jälkeen sillan liikkeet lisääntyivät uudelleen. (22.9.2023)

Mutta-konjunktio tuo esiin myös epävarmuutta. Esimerkissä (60) simulaatiot tuovat tiettyä varmuutta asiaan, mutta silti niiden tuottama tieto ei voi antaa täyttä varmuutta liikenteen sujuvuudelle. Aikaisemmin esille tuomani erikoisliikennejärjestelyjen ainutkertaisuus on myös varmasti osasyynä tilanteen epävarmuuteen:

(60) Liikenteen sujuvuutta ja odotusalueiden mitoitustarvetta on selvitetty simulaatioilla, *mutta* etukäteen ei ole täyttä varmuutta, miten liikenne sujuu käytännössä. (22.9.2023)

Seuraavissa esimerkeissä käytetään vasta-argumentilta suojautumista ja aiemmin käsittelemääni kontrastisuutta, kun puhutaan sillan turvallisuudesta ja kunnosta:

(61) *Vaikka* viivästykset voivat olla turhauttavia, ne eivät oikeuta ajamaan ylinopeutta, jotta esimerkiksi ehtisi ajoissa lautalle. (4.3.2024)

(62) Sillan kunnossa ei ole havaittu dramaattista huononemista, *mutta* sillan vaurioituminen etenee pikkuhiljaa koko ajan. (1.11.2024)

Esimerkissä (61) ELY-keskus ymmärtää tilanteen ja voi osaltaan samaistua siihen (*vaikka*-alkuinen sivulause), mutta varoittaa väärintoimimisesta eikä hyväksy tietynlaista laitonta käytöstä (päälause). Esimerkissä (62) se toteaa positiivisena asiana, että sillan kunto ei ole juurikaan huonontunut (päälause). *Mutta*-konjunktioilla alkavalla sivulauseella se tuo kuitenkin ilmi negatiivisena asiana sen, että siitä huolimatta sillan vaurioituminen etenee koko ajan.

5.3.5 Yhteenveto

Tiedotteissa esiintyy kolmen listoja, mutta myös kolmea useamman kohdan listoja. Jälkimmäiset sisältävät kolmen listoilta tyypillisiä ominaisuuksia, kuten listojen alussa ilmaisu *muun muassa*. Selkeää kontrastisuutta esimerkiksi hyvän ja pahan, oikean ja väärän tai vastakkaisten mielipiteiden esiin tuomisella ei esiinny. Kontrastisuus ilmenee sillan puhuttelumuotoina ja erikoisliikennejärjestelyistä puhuttaessa. Toistoa ilmenee hyvin runsaasti. Se ilmenee tiettyjen ilmausten tai virkkeiden toistona, mikä taas lisää tautologiaa. Tiedotteissa esiintyy enemmän *mutta*- kuin *vaikka*-konjunktiota.

5.4 Kirjoittaja-lukijasuhde tiedotteissa

Argumentin esittäjänä ja kirjoittajana tiedotteissa on luonnollisesti Varsinais-Suomen ELY-keskus. Sen yleisönä ovat kaikki, joita aihe koskettaa tai kiinnostaa. Tarkemmin sanottuna yleisöön kuuluvat muun muassa siltaa käyttävät alueen kokoaikaiset asukkaat ja sesonkiasukkaat, työmatkaajat ja turistit. Lisäksi yleisöön kuuluvat esimerkiksi sillan hankkeeseen kuuluvien organisaatioiden työntekijät, Varsinais-Suomen alueen poliitikot ja muut päättäjät sekä ne, joita kiinnostavat sillat, suuret rakennushankkeet ja yleisesti alueen elinkeinoelämä. Kiinnostuneita voi olla läpi Suomen, sillä Kirjalansalmen sillan rakennushanke on Suomenkin mittakaavassa suuri. Alueena Varsinais-Suomi ja sen saaristo kiinnostavat myös monia. Yksi julkisten tiedotteiden tarkoituksista on nousta medioihin, joten kuka vain lukija voi löytää Kirjalansalmen sillasta tehdyn tiedotteen pariin median kautta.

Edellä mainitun perusteella tiedotteiden yleisö on Perelmanin (1996) argumentaatioteorian mukainen universaaliyleisö: siihen siis kuuluvat kaikki normaalit ja arvostelukykyiset aikuiset, jotka kokevat Kirjalansalmen sillan hankkeen heitä koskevan tai kiinnostavan. Tämän lisäksi universaaliyleisön osana on erityinen yleisö, jonka muodostavat raskaan liikenteen kuljettajat. Suurin osa erikoisliikennejärjestelyistä koskee raskasta liikennettä (60 metrin etäisyys raskaille ajoneuvoille, raskaan liikenteen yksisuuntaisuus ja alennetut erikoiskuljetusten massat). Tämä johtuu siitä, että suurimmat, sillan kuntoa heikentävät liikkeet aiheutuu raskaiden ajoneuvojen kohtaamisesta sillalla. Raskaan liikenteen kuljettajilla on erityisenä yleisönä heille erityisiä intressejä, jotka liittyvät muun muassa työväliseen olevien autojen massoihin ja kuormiin sekä tätä kautta turvallisuuteen. Varsinais-Suomen ELY-keskus vetoaa suoraan raskaan liikenteen kuljettajiin, kun se puhuu tiedotteissaan muun muassa *raskaan liikenteen yksisuuntaisuuden perustuvasta ratkaisusta*, johon kuuluvat

yksisuuntainen liikenne ja siihen liittyvät odotusalueet. Vakuuttaminen ei kuitenkaan ole helppoa esimerkiksi kielimuurin takia. Samanlaista erityisen yleisön asemaa eivät saa esimerkiksi henkilöauto- tai linja-autoliikenteen kuljettajat. He jäävät argumentaatiossa takalalle verrattuna raskaan liikenteen kuljettajiin.

Varsinais-Suomen ELY-keskus hakee koko yleisönsä hyväksyntää. Vaikka tiedotteiden aikana voimassa olevat erikoisliikennejärjestelyt aiheuttavat siltaa käyttävien keskuudessa monenlaisia tunteita ja mielipiteitä sekä sitä kautta palautetta, on uusi silta sekä tiedotteiden kirjoittajan eli Varsinais-Suomen ELY-keskuksen että tiedotteiden lukijoiden eli yleisön etu.

Yleisösuhteen näkökulmasta tiedotteissa on kyse enemmän vakuuttavasta kuin suostuttelevasta retoriikasta. Perelmanin (1996: 25) mukaan universaaliyleisön vakuuttamisessa käytetään järkeen vetoavia argumentteja ja erityiseen yleisöön juuri sille yleisölle sopivia, sen intresseihin sopivia argumentteja. Kakkuri-Knuutila (1998: 236–237) on samaa mieltä universaaliyleisön suhteen, mutta hänen mukaansa suostutteleva retoriikka saattaa sisältää epäreiluja tai virheellisiä argumentteja. Kakkuri-Knuutilan (1998) taustalla voi olla Perelmanin teorian kaltainen ajatus juuri siitä, että erityiselle yleisölle voi sanoa melkein mitä tahansa, jopa valheellisia väittämiä, jos se vain on heidän intresseihinsä sopivaa. Koska Varsinais-Suomen ELY-keskus on valtion viranomaisen, se ei voi yksinkertaisesti esittää valheellisiä argumentteja. Sen on siis pysyttävä asia-argumenteissa ja kerrottava asiat juuri niin kuin ne ovat. Suostutteleva retoriikka siis ilmenee ELY-keskuksen tiedotteissa Perelmanin (1996) argumentaatioteorian erityisen yleisön käsityksenä.

Pelkästään erityisiä yleisöjä viranomaisella voi olla tietyissä tilanteissa, jos se haluaa vakuuttaa juuri tietyn yleisön. Tällöinkin viranomaisen on tietenkin pysyttävä asia-argumenteissa eli Perelmanin (1996) jako universaaliyleisöön ja erityiseen yleisöön on toimiva, mutta Kakkuri-Knuutilan (1998) vastakohtapariajatus vakuuttavasta ja suostuttelevasta ei toimi. Esimerkiksi valtion viranomaisista poliisi voi haluta vaikuttaa viestinnän keinoin vain nuoriin tai heidän vanhempiansa.

Perelmanin (1996) mukaan universaaliyleisö on argumentoinnin rationaalisuuden tae: Universaaliyleisön vakuuttamisessa vedotaan totena ja hyvänä pidettyyn eli kun vedotaan jonkin erityisryhmän arvoihin ja etuihin, päätelmien pätevyys heikkenee. Tiedotteiden osalta tämä ei kuitenkaan päde. Raskaan liikenteen kuljettajien erityinen huomioonottaminen ei vähennä argumenttien pätevyyttä, vaan päinvastoin. Kun raskaan liikenteen kuljettajat toimivat erikoisliikennejärjestelyjen mukaan, ei ELY-keskus joudu asettamaan lisää

rajoituksia ja siltaa voidaan käyttää uuden sillan valmistumiseen asti. Raskaan liikenteen kuljettajat erityisenä yleisönä eivät myöskään saa lisäetuja verrattuna muihin sillan käyttäjiin. Kaikissa järjestelyissä on menty sillan kunto, ei suoranaisesti sillan käyttäjät edellä.

ELY-keskuksen ja tiedoteyleisön välillä olevat paremmaksi arvioimisen yleiset periaatteet eli esisopimukset ovat sekä määrällisiä että laadullisia. Määrällinen esisopimus perustuu siihen, että siltahanke koskee suurta määrää ihmisiä. Keskimääräinen vuorokausiliikennemäärä sillalla on muulloin kuin kesäaikaan 10 357 ajoneuvoa, joista raskaita ajoneuvoja on 567 (Varsinais-Suomen ELY-keskus, Kirjalansalmen silta, sähköinen lähde). Laadullinen esisopimus ilmenee siltahankkeen ja siihen kuuluvien erikoisliikennejärjestelyjen ainutlaatuisuudella. Niin kuin olen jo aikaisemmin todennut, esimerkiksi 6.11.2023 julkaistussa tiedotteessa ELY-keskus toteaa raskaan liikenteen yksisuuntaisuuteen perustuvan ratkaisun olevan ensimmäistä kertaa käytössä Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Kirjalansalmen silta on lisäksi Suomen pisin riippusilta, ja sen siltarakenne on erittäin monimutkainen (Varsinais-Suomen ELY-keskus, Kirjalansalmen silta, sähköinen lähde).

Tiedotteissa Varsinais-Suomen ELY-keskuksella on siis universaaliyleisö, jonka vierellä on lisäksi raskaan liikenteen kuljettajien muodostama erityinen yleisö. Hyväksyntää ELY-keskus hakee kaikilta. Yleisökäsityksestä katsottuna tiedotteissa on kyse enemmän vakuuttelevasta kuin suostuttelevasta retoriikasta. Esisopimuksia tiedotteissa on sekä määrällisiä että laadullisia.

5.5 Luokittelun soveltuminen tiedotteisiin

Jokinen (2016b) tuo luokittelunsa ohella esimerkkejä soveltuvista aineistoista. Esimerkeistä eniten korostuvat poliittinen argumentaatio, tieteelliset julkaisut ja alana sosiaalityö. Hän muistuttaa, että lähtökohtana on aina oma analysoitava aineisto. On siis täysin mahdollista, että luokittelun retoriset keinot voivat toimia eri aineistoissa eri tavoin ja että luokittelun ulkopuolisia keinoja esiintyy. (Jokinen 2016b: 344.)

Jokisen luokittelu sopii tiedotteiden analysointiin. Näin totesi myös Peltonen (2018: 66), jonka mukaan osaa retorisisista keinoista käytettiin tiedotteissa paljon ja osaa vähän. Näin havaitsin myös itse. Niin kuin totesin, tein tiedotteiden analysointivaiheessa kolme taulukkoa jokaiselle luokittelun näkökulmalle. Kun vertailin taulukoiden merkintöjä, huomasin esitetyn argumentin taulukossa olevan eniten aineistoesiintymiä. Argumentin esittäjän retorisia keinoja ja muita retorisia keinoja esiintyi, mutta vähemmän. Toisin sanoen voin todeta, että jokaista

luokitteluun kuuluvaa retorista keinoa esiintyi tavalla tai toisella aineistossani. Tällä tarkoitan sitä, että laajensin luokittelun rajoja, mutta yritin välttää ylitulkintaa. Tämä olikin tutkimukseni yksi haasteista: koska luokittelusta puuttuivat tiedote- ja viranomaistekstiesimerkit, huolenani olivat mahdollinen ylitulkinta tai toisaalta jonkin oleellisen havainnon ohimeneminen. Haluan kuitenkin mainita, että luokittelun esimerkit osin soveltuivat viranomaistiedotteiden analysointiin. Muun muassa esimerkit oikeudenkäynnistä, elokuvista ja kaunokirjallisuudesta (Jokinen 2016b: 357) auttoivat kertomuksilla ja yksityiskohdilla vakuuttamisen analysointiin. Vaikka genre on eri, antoivat Jokisen esimerkit riittävät suuntaviivat.

Toisaalta uudenlaisen aineiston analysointi luo uutta ja venyttää luokittelun käytettävyyden rajoja. Aineistoni sisälsi yhden viranomaisen tiedotteet tietyistä aiheista. Näin ollen voin todeta, että luokittelu soveltui omaan aineistooni, mutta en voi varmaksi sanoa sen soveltuvan kaikkiin tiedotteisiin tai viranomaisteksteihin. Toisaalta epäilen, että luokittelun ainoa tarkoitus olisi testata, mikä aineisto sopii ja mikä ei erilaisten aineistojen retoristen keinojen analysointiin. Uskallan siis sanoa, että luokittelun tarkoitus on helpottaa retoriikasta kiinnostuneiden analyysin nälkää tarjoamalla valmiin luokittelun. On muistettava, että tieteelliseen maailmaan kuuluu kuitenkin luonnollisena osana erilaisten teoreettisten viitekehysten ja sitä kautta esimerkiksi luokittelujen kriittinen pohdinta ja rajojen venyttäminen. Se, miksi luokittelussa ei ole esimerkkeinä tiedotteita tai viranomaistekstejä, on voinut olla puhdas tutkimukselliseen kiinnostuneisuuteen liittyvä valinta. Luokitteluesimerkit liittyivät usein johonkin jo tehtyyn tutkimukseen esimerkiksi sosiaalityön alalla.

Viranomaistekstejä ja tiedotteita ei myöskään perinteisesti tunneta retorisina teksteinä. Tässä tulee esille uudenlainen näkemys ethoksesta: Varsinais-Suomen ELY-keskuksella on ”oikeus” kertoa Kirjalansalmen sillan asioista, sillä se on vastuussa sillasta ja sen erikoisliikennejärjestelyistä. Retorisuudestaan perinteisesti taas tunnetaan esimerkiksi poliittinen argumentaatio tai tieteelliset julkaisut. Näin ollen Jokinen (2016b) on mahdollisesti halunnut ottaa luokitteluunsa yksiselitteisiä esimerkkejä käytetyistä retorisista keinoista, jotta luokittelua käyttävä (mahdollinen pro gradu -tutkielmaansa tekevä) tutkija saa luokittelusta mahdollisimman paljon hyötyä ja voi halutessaan kerätä epätyypillisemmän aineiston ja näin laajentaa luokittelun rajoja.

6 Pohdinta

Tässä pro gradu -tutkielmassani olen tarkastellut Varsinais-Suomen ELY-keskuksen Kirjalansalmen sillasta tehtyjen tiedotteiden retorisia keinoja ja kirjoittaja-lukijasuhdetta. Retoristen keinojen luokitteluun käytin Jokisen (2016b) luokittelua ja kirjoittaja-lukijasuhteeseen Perelmanin (1996) yleisökäsitystä. Lisäksi olen käsitellyt Jokisen (2016b) luokittelun soveltumista viranomaistiedotteisiin.

Tarkoitukseni oli tutkia viranomaisviestintää kielellisestä eli tässä tapauksessa retorisesta näkökulmasta. Täsmälliset tutkimuskysymykseni olivat:

1. Mitä retorisia keinoja viranomaistiedotteissa esiintyy?
2. Millainen on viranomaistiedotteiden kirjoittaja-lukijasuhde?
3. Soveltuuko käyttämäni retoristen keinojen luokittelu viranomaistiedotteiden analysointiin?

Hypoteesini ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni oli, että tiedotteissa esiintyy erityisesti esitetyn argumentin retorisia keinoja. Argumentin esittäjään kohdistuvat retoriset keinot ja muut retoriset keinot jäävät siis taka-alalle. Esitetyn argumentin näkyvin retorinen keino on passiivi, argumentin esittäjän puhujakategoriolla oikeuttaminen ja muiden retoristen keinojen toisto ja tautologia.

Tutkielmani osoitti, että jokaisen kolmen näkökulman jokaista retorista keinoa esiintyi aineistossani. Esitetyn argumentin retorisista keinoista kaikista eniten esillä olivat toimijuuden kadottaminen, kategorisointi sekä kertomuksilla ja yksityiskohdilla vakuuttaminen. Toimijuuden kadottamisessa näkyvimmit keinot olivat passiivi ja nominalisaatio, kun tosiasiapuhe ja vaihtoehdottomuuspuhe olivat tiedotteiden taustalla. Passiivi korosti osin aktiivisen tekijän puuttumista, ja nominalisaation käytetyimmät johtimet olivat *-minen-* ja *-us-* johtimet. Kategorisointi oli tiedotteissa monipuolista. *Kirjalansalmen sillan* kategorian osakategoriat muodostivat sanaryhmiä, jotka nekin sisälsivät osakategorioita. Siltaa käyttävien osakategoria sisälsi useita osakategorioita, joista esillä eniten oli *raskaan liikenteen* osakategoria. Lisäksi raskaaseen liikenteeseen ja sillan rakentamiseen kuuluvat ammattisanastot sekä yleiset tiehen ja liikenteeseen kuuluvat substantiivit olivat runsaassa käytössä. Kerronta tiedotteissa oli yksityiskohtaista ja asioita kertaavaa. Kerronta alkoi usein menneisyydestä, jatkui nykyhetkeen ja ennusti tulevaa ottaen huomioon Kirjalansalmen sillan

koko tilanteen. Määrällistäminen ja metaforat toimivat edellä mainittuja retorisia keinoja tukevinä, syventävinä ja monipuolistavina keinoina. Ääri-ilmaisut korostivat erikoisliikennejärjestelyjen noudattamisen tärkeyttä sillan käyttäjän näkökulmasta sekä Kirjalansalmen sillan merkitystä ainoana kiinteänä maantieyhteytenä Turun saaristoon ja Paraisille.

Argumentin esittäjän retorisia keinoja esiintyi kaikkia suhteellisen saman verran. Omista intresseistä etäännyttäminen ilmeni tiedotteissa tosiasioiden raportointina ja asioiden reiluna tunnustamisena. Oikeuttaminen puhujakategoriolla ilmeni niin, että sekä yleisesti tiedotteille että erityisesti viranomaistiedotteille tyypillisiä piirteitä esiintyi jokaisessa tiedotteessa symmetrisesti. ELY-keskus ei juurikaan etäännyttänyt itseään argumenteistaan, vaan sitoutui niihin. ELY-keskus oli silti taustalla vastuussa sanomisistaan, vaikka joissakin aineistoesiintymisissä se oli ikään kuin vain viestin tuoja. Vahvistamista konsensuksella ilmeni *me*-retoriikan, takausten, auktoriteettiin ja terveeseen järkeen vetoamisen sekä kontekstisidonnaisten yleisten kulttuuristen näkemysten ja toimintatapojen muodossa.

Hypoteesini piti paikkaansa muiden retoristen keinojen suhteen – toistoa esiintyi hyvin runsaasti tiedotteissa. Se ilmeni tiettyjen ilmausten tai virkkeiden toistona, mikä taas lisäsi tautologiaa. Tiedotteissa esiintyi myös kolmen listoja, mutta myös kolmea useamman kohdan listoja. Kontrastisuus ilmeni esimerkiksi erikoisliikennejärjestelyistä puhuttaessa. Tiedotteissa esiintyi enemmän *mutta*- kuin *vaikka*-konjunktioita.

Argumentin esittäjän retorisia keinoja esiintyi esitetyn argumentin retorisiin keinoihin verrattuna vähemmän. Tämä on luonnollista, sillä kyseessä olevien viranomaistiedotteiden aiheena oli Kirjalansalmen sillan asiat eivätkä suoranaisesti Varsinais-Suomen ELY-keskuksen asiat. Varsinais-Suomen ELY-keskus on tiedotteiden tekijä ja taustalla oleva toimija. Esitetyn argumentin retoriset keinot koskivat nimenomaan tekstin asiaa eivätkä asian kirjoittajaa, joten siksi niiden ilmeneminen tekstissäkin oli konkreettisempaa. Muut retoriset keinot ilmensivät enemmän tiedotteiden asiaa kuin asian esittäjää. Retoriikka tiedotteissa oli enemmän vakuuttelevaa kuin suostuttelevaa. Luokittelun retoriset keinot menivät usein yli kolmen näkökulman rajojen, mikä oli odotettavissa. Usein retorisia keinoja käytetäänkin ristiin vakuuttamisen ja monipuolisuuden lisäämiseksi. Näin on todennut myös esimerkiksi Peltonen (2018) ja Hollo (2023).

Hypoteesini toiseen tutkimuskysymykseeni oli, että Varsinais-Suomen ELY-keskus haluaa vakuuttaa koko yleisönsä, joka on luonteeltaan universaaliyleisö. Tämä piti osin paikkaansa.

ELY-keskus hakee hyväksyntää kaikilta eli se haluaa vakuuttaa koko yleisönsä. Yleisö ei kuitenkaan muodostu vain universaaliyleisöstä, vaan myös sen ohessa olevasta erityisestä yleisöstä. Erityisen yleisön muodostavat raskaan liikenteen kuljettajat. Myös kirjoittaja-lukijasuhteesta katsottuna tiedotteissa on kyse enemmän vakuuttelevasta kuin suostuttelevasta retoriikasta. Perelmanin (1996) ja Kakkuri-Knuutilan (1998) ajatukset universaaliyleisön vakuuttamisesta ja erityisen yleisön suostuttelemisesta pätevät ensimmäisen osalta.

Suostuttelevaan retoriikkaan kuuluvat jopa valheelliset väittämät eivät vain yksinkertaisesti sovellu valtion viranomaisena toimivan Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tiedotteisiin – sen on pakko pysyä totuudessa. Ja vaikka raskaan liikenteen kuljettajat muodostavat erityisen yleisön, he eivät saa erityisen yleisön määritelmän mukaista erityistä kohtelua. Päinvastoin heidän vastuullaan on usean erikoisliikennejärjestelyn noudattaminen sekä se, että niiden noudattamatta jättämisen vuoksi Varsinais-Suomen ELY-keskus saattaa joutua asettamaan mahdollisia lisäjärjestelyjä. Tutkielmani näkökulmasta Perelmanin (1996) erityisen yleisön käsite ei siis aivan sovellu viranomaistiedotteisiin, mutta juuri tästä, yksittäisiin tapauksiin soveltamisesta argumentaatioteoria onkin saanut aikaisemmin kritiikkiä. Esisopimuksia tiedotteissa oli sekä määrällisiä että laadullisia.

Hypoteesini kolmanteen ja viimeiseen tutkimuskysymykseeni oli, että Jokisen (2016b) luokittelu soveltuu aineistooni, mutta jättää tulkinnanvaraa. Tätä perustelin tarkkojen esimerkkien puuttumisella ja ylitulkinnan vaarana. Jokisen (2016b) luokittelu soveltuu Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tiedotteiden retoristen keinojen luokitteluun. Ylitulkinnan ja toisaalta oleellisten asioiden epähuomioiminen varjostivat analyysiprosessiani esimerkkien puuttumisen vuoksi. Toisaalta koin venyttäväni luokittelun raameja. Voin siis todeta, että luokittelu soveltuu omaan aineistooni, mutta varmuutta ei ole sen soveltumisesta kaikkiin tiedotteisiin tai viranomaisteksteihin. Tiedotteet ja viranomaistekstit eivät ole tyypillisimpiä retorisia tekstejä, joten siksi luokittelusta tai aikaisemmista retorisista tutkimuksista ei löydy runsaasti tiedote-esimerkkejä tai -aineistoja. Tästä syystä esimerkiksi viranomaisten äänten neutraalisuutta olisi aiheellista tutkia.

Aineistoni analyysiin olisi varmasti soveltunut jokin muukin retoristen keinojen luokittelu. Valikoin Jokisen (2016b) luokittelun siksi, että sitä oli monet muutkin ennen minua käyttäneet. Luokitteluun syventyessäni huomasin sen sisältävän tietyt retoriset keinot eli Jokinen (2016b) on tehnyt valinnan valikoiduista ja valinnan ulkopuolisista retorisista keinoista. Ulkopuoliset retoriset keinot olisivat voineet soveltua aineistooni vielä paremmin.

Tiedotteita, viranomaistiedotteita ja ylipäänsä viranomaistekstejä voi tutkia hyvin monipuolisista näkökulmista. Omaa tutkimustani voisi jatkaa laajentamalla aineistoa muihin Kirjalansalmen sillasta tehtyihin teksteihin, kuten usein kysytyihin kysymyksiin. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen muita tiedotteita voisi verrata muihin sen omiin tai muiden ELY-keskusten tiedotteisiin. Lisäksi voisi tutkia aivan jonkin muun ministeriön alaisen viranomaisen tiedotteita, kuten vaikka poliisin. Eri viranomaisten tiedotteita voisi myös vertailla keskenään. Myös eri kaupunkien tuottamaa viestintää olisi mielenkiintoista tutkia. Tässä voisi hyödyntää eri viestinnän lajeja: tiedotteita voisi tutkia esimerkiksi poliittisen viestinnän, kriisiviestinnän tai talousviestinnän näkökulmista.

Tutkimusprosessi syvensi omaa osaamistani ja kiinnostustani niin suomen kieltä kuin viestintää ja siihen kuuluvaa, jokaista kansalaista yllättävän lähellä olevaa viranomaisviestintää kohtaan. Tutkielma auttoi ymmärtämään vielä syvemmin tiedotteiden mahdollisuuksia viestintäkeinona. Yleisön eli kohderyhmän tunnistaminen tiedotteissa auttaa ymmärtämään viestinnän utilitaristisen tavoitteen: mahdollisimman paljon hyvää (viestintää) mahdollisimman paljon monelle. Hienoa olisi, jos ELY-keskukset, jokin muu valtion viranomainen tai mikä rahansa organisaatio saisi tutkielmastani hyötyä vakuuttavan tiedotteen tekemiseen. Tai jos ei muuta, ainakin pysähtymään hetkeksi työpöydällä olevan tiedotteen äärelle ja miettimään tuon viestinnällisen tekstin retorista potentiaalia.

Lähteet

Aineslähteet

Kirjalansalmen sillalle tulossa lisää liikenne rajoituksia (22.9.2023). Saatavissa:

<https://www.sttinfo.fi/tiedote/70025820/kirjalansalmen-sillalle-tulossa-lisaa-liikenne rajoituksia?publisherId=69817888&lang=fi>.

Kirjalansalmen sillan uusien liikennejärjestelyjen rakennustyöt alkavat marraskuussa

(6.11.2023). Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70051113/kirjalansalmen-sillan-uusien-liikennejarjestelyjen-rakennustyot-alkavat-marraskuussa?publisherId=69817888&lang=fi>.

Kirjalansalmen sillan uusien liikennejärjestelyjen käyttöönotto siirtyy maaliskuuhun

(15.1.2024). Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70083916/kirjalansalmen-sillan-uusien-liikennejarjestelyjen-kayttoonotto-siirtyy-maaliskuuhun?publisherId=69817888>.

Kirjalansalmen sillan uudet liikennejärjestelyt otetaan käyttöön keskiviikkona 6.3. klo 12.00

(4.3.2024). Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70112552/kirjalansalmen-sillan-uudet-liikennejarjestelyt-otetaan-kayttoon-keskiviikkona-63-klo-1200?publisherId=69817888&lang=fi>.

Liikenteenohjaaja palautettu Kaarinan päähän varmistamaan Kirjalansalmen sillan

liikennejärjestelyjen toimivuus (11.3.2024). Saatavissa:

<https://www.sttinfo.fi/tiedote/70117680/liikenteenohjaaja-palautettu-kaarinan-paahan-varmistamaan-kirjalansalmen-sillan-liikennejarjestelyjen-toimivuus?publisherId=69817888>.

Kirjalansalmen sillan liikennejärjestelyt ovat vaikuttaneet siltaan odotetusti (25.3.2024).

Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70127017/kirjalansalmen-sillan-liikennejarjestelyt-ovat-vaikuttaneet-siltaan-odotetusti?publisherId=69817888&lang=fi>.

Kirjalansalmen sillan liikkeet ovat lisääntyneet, koska raskaan liikenteen rajoituksia ei ole aina noudatettu (10.6.2024). Saatavissa:

<https://www.sttinfo.fi/tiedote/70299273/kirjalansalmen-sillan-liikkeet-ovat-lisaantyneet-koska-raskaan-liikenteen-rajoituksia-ei-ole-aina-noudatettu?publisherId=69817888&lang=fi>.

Saaristoon suuntaavien kannattaa varata riittävästi matka-aikaa juhannusliikenteeseen

(17.6.2024). Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70316824/saaristoon->

[suuntaavien-kannattaa-varata-riittävästi-matka-aikaa-juhannusliikenteeseen?publisherId=69817888&lang=fi](https://www.sttinfo.fi/tiedote/70484115/kirjalansalmen-juhannusliikenteeseen?publisherId=69817888&lang=fi).

Kirjalansalmen sillan rekkojen odotusalueelle ajoon tulee muutoksia Paraisten päässä syksyn aikana (5.9.2024). Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70484115/kirjalansalmen-sillan-rekkojen-odotusalueelle-ajoon-tulee-muutoksia-paraisten-paassa-syksyn-aikana?publisherId=69817888&lang=fi>.

Kirjalansalmen sillan liikennevalot pois käytöstä 11.–14.11. ja paikalla ovat liikenteenohjaajat (1.11.2024). Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70622610/kirjalansalmen-sillan-liikennevalot-pois-kaytosta-11-1411-ja-paikalla-ovat-liikenteenohjaajat?publisherId=69817888&lang=fi>.

Muut lähteet

Aristoteles 1997. *Retoriikka. Runousoppi*. Suomentanut Paavo Hohti ja Päivi Myllykoski, selitykset laatinut Juha Sihvola. Aristoteles IX. Gaudeamus, Helsinki.

Carpelan, Rosa 2020. *Retoristen keinojen käyttö Venäjä-uutisoinnissa*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa: https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/151057/Carpelan_Rosa_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Gullsten, Maria 2024. *Kestävän kulutuksen identifikaatio retoriikan rakentajana. Retoriset keinot kahdessa metsäyhtiön mainosvideossa*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa: https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/66373/Gullsten_Maria.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

ELY-keskus. *ELY-keskukset ja niiden tehtävät*. [Verkkojulkaisu.] Viitattu 21.1.2025. Saatavissa: <https://www.ely-keskus.fi/ely-keskukset>.

Haverinen, Suvi-Elina 2014. *Retoriset keinot Marimekon imagon rakentajina vuosikertomusten toimitusjohtajan katsauksissa*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopiston filosofinen tiedekunta. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa: <https://erepo.uef.fi/items/4a68f2e2-6f66-4515-91f2-6be3eef8696>.

Heikkinen, Vesa 2020. *Tekstianalyysi. Miksi kielellisillä valinnoilla on merkitystä?* Gaudeamus, Helsinki.

Hollo, Anna 2023. *Retoriset keinot Helsingin Sanomien Suomen Nato-jäsenyyttä käsittelevissä mediateksteissä*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Turun

- yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos. [Viitattu 17.12.2024.] Saatavissa:
https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/175086/Hollo_Anna_opinnayte.pdf;jsessionid=5C05D1E738447234708459D8730932B0?sequence=1.
- Honkola, Markku 2007. *Retoriset keinot uuden viestintäteknologian verkkomainostamisessa*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopiston viestintätieteiden laitos. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa:
https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/681/osuva_2405.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Jokinen, Arja 1999. Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. – *Diskurssianalyysi liikkeessä*, s. 126–159. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. Vastapaino, Tampere.
- 2016a. Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. – *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö*, s. 249–265. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. Vastapaino, Tampere.
- 2016b. Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. – *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö*, s. 337–368. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. Vastapaino, Tampere.
- Järveläinen, Johanna 2017. *Hyvän käytöksen kieliooppia. Tekstilaji, direktiivit ja retoriset keinot Tuomi Elmgren-Heinosen käytösoppaassa 'Hyvien tapojen taito'*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopiston filosofinen tiedekunta. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa:
<https://erepo.uef.fi/server/api/core/bitstreams/98287d2e-bd31-453d-9ddd-798005601e9b/content>.
- Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa 1998. Johdanto: Argumentoinnin mestari tuntee taitonsa. – *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*, s. 15–23. Toim. Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila. Gaudeamus, Helsinki.
- Kankaanpää, Salli 2006. *Hallinnon lehdistötiedotteiden kieli*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- KO = Kielitoimiston ohjepankki 2023. [Verkojulkaisu.] Saatavissa:
<https://kielitoimistonohjepankki.fi>.
- Komulainen, Jenni 2017. *Retoriset keinot ja kertojan luotettavuus Anna-Leena Härkösen romaanissa 'Ei kiitos'*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston viestintätieteiden tiedekunta. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa:

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101074/GRADU-1494598765.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Kortelahti, Heidi 2023. *Järjen on nyt mentävä vihdoin susiongelman hoidossa edelle tai muuten hukka meidät perii. Retoriset keinot ja argumentaatio susia käsittelevissä mielipidekirjoituksissa*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa: https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/174736/Kortelahti_Heidi_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

KS = Kielitoimiston sanakirja 2024. [Verkkojulkaisu.] Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/>.

Laitiainen, Emma 2009. *Retoriset keinot ja kirjoittajaroolit virolaisen Postimees-lehden ja suomalaisen Helsingin Sanomien verkkosivujen mielipidekeskusteluissa*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomalais-ugrilainen laitos. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/aff8484f-6685-458e-b229-7f1a24a74fd2/content>.

Lanne, Juulia 2022. *Retoriset keinot Oatlyn Maitomyytit-kampanjassa*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopiston markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa: https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/13968/Lanne_Oatlyn_Maitomyytit%20-pro%20gradu.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Lehdonranta, Eeva. *Gradukysymyksiin vastauksia*. [Sähköpostiviesti.] Vastaanottaja Eeva Pasanen. Saapunut 16.4.2025.

Leiwo, Matti – Pietikäinen, Sari 1996. Kieli vuorovaikutuksen ja vallankäytön välineenä. – *Pelkkää retoriikkaa*, s. 85–108. Toim. Kari Palonen ja Hilikka Summa. Vastapaino, Tampere.

Malm, Anniina 2023. *Retoriset keinot ja diskurssit päivittäistavarakauppojen vastuullisuusraporteissa*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/151496>.

Melender, Maria 2016. *...mutta millä oikeudella kielletään kahden ihmisen rakkaus? Retoriset keinot ja vaikuttaminen nuorison keskustelufoorumilla*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisen ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa:

<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/a370d609-20af-4a13-b8d2-2d1cf546512/content>.

- Mäntynen, Anne 2003. *Miten kielestä kerrotaan. Kielijuttujen retoriikkaa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Palonen, Kari – Summa, Hilikka 1996. Johdanto: Retorinen käänne? – *Pelkkää retoriikkaa*, s. 7–19. Toim. Kari Palonen ja Hilikka Summa. Vastapaino, Tampere.
- Pekkala, Lotta 2021. *Retoriset keinot ja huumori Maria Laakson teoksessa 'Taltuta klassikko!'*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitos. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/78731/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202111225742.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Peltonen, Ulla 2018. *Retoriset temput tiedotteissa – Millä keinoin kustannusyhtiöt pyrkivät vakuuttamaan yleisönsä?* [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitos. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/60700/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201812195232.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Perelman, Chaïm 1996. *Retoriikan valtakunta*. Suomentanut Leevi Lehto. Vastapaino, Tampere.
- Pietikäinen, Sari – Mäntynen, Anne 2019. *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino, Tampere.
- Potter, Jonathan 1996. *Representing Reality: Discourse, Rhetoric and Social Construction*. SAGE, London.
- Puro, Jukka-Pekka 2006. *Retoriikan historia*. WSOY, Helsinki.
- Rönkä, Jonna 2022. *Suomen suurin riippusilta korvataan jättimäisellä rakennelmalla*. [Verkkoartikkeli.] HS Turku. Viitattu 27.1.2025. Saatavilla: <https://www.hs.fi/kotimaa/turku/art-2000009220713.html>.
- Saine, Heli 2019. *Pyydän anteeksi koko sydämeistäni. Argumentaatio ja retoriset keinot julkisissa pahoitteluisissa*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos. [Viitattu 23.1.2025.] Saatavissa: https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147201/Saine_Heli_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Shore, Susanna – Mäntynen, Anne 2006. Johdanto. – *Genre – tekstilaji*, s. 9–41. Toim. Anne Mäntynen, Susanna Shore ja Anna Solin. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

- Summa, Hilikka 1995. Retoriikka ja argumentaatioanalyysi yhteiskuntatutkimuksessa. – *Laadullisen tutkimuksen risteysasemalla*, s. 67–89. Toim. Jaakko Leskinen. Ykköspaino Oy, Helsinki.
- 1996. Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan: Burke, Perelman, Toulmin ja retoriikan kunnianpalautus. – *Pelkkää retoriikkaa*, s. 51–83. Toim. Kari Palonen ja Hilikka Tiililä, Ulla 2007. *Tekstit viraston työssä. Tutkimus etuuspäätösten kielestä ja konteksteista*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Valtionhallinto. *Valtionhallinnon viestintäsuositus 2023*. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu 11.4.2025.] Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/valtionhallinnon-viestintasuositus/#/>.
- Varonen, Jenni 2020. *Viranomaisviestintä onnettomuustilanteessa*. [Verkkajulkaisu.] Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulun turvallisuusalan koulutusohjelma. [Viitattu 15.4.2025.] Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/326782/Varonen_Viranomaisviestintä%20onnettomuustilanteessa.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Varsinais-Suomen ELY-keskus. *Kirjalansalmen silta*. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu 21.1. ja 7.4.2025.] Saatavissa: <https://www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi-erityistilanteiden-infosivu-kirjalansalmen-silta>.
- Vekka, Helena 2017. *Hyvän vanhemmuuden argumentit ja niiden retorinen puolustaminen. Analyysi erään perhelehden nettikeskustelupalstalla käydyistä keskusteluista liittyen lastensuojelun kiireelliseen sijoitukseen ja huostaanottoon*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunta. [Viitattu 17.4.2025.] Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101296/GRADU-1496240167.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Virtanen, Mikko T. – Hiidenmaa, Pirjo 2020. Tekstintutkimus. – *Kielentutkimuksen menetelmiä I–IV*, s. 831–844. Toim. Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne ja Kaius Sinnemäki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. [Verkkajulkaisu.] Saatavissa: <https://oa.finlit.fi/site/books/e/10.21435/skst.1457/>.
- VISK = Hakulinen, Auli – Vilkuna, Maria – Korhonen, Riitta – Koivisto, Vesa – Heinonen, Tarja Riitta – Alho, Irja 2004. [Verkkajulkaisu.] *Iso suomen kielioppi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. [Viitattu 25.4.2025.] Saatavissa: <https://kaino.kotus.fi/visk/etusivu.php>.

Vuori, Jaana 2006. *Rhetorical analysis (text for teaching)*. [Verkkodokumentti.] [Viitattu 26.3.2025.] Saatavissa:

https://www.academia.edu/4125211/Rhetorical_analysis_text_for_teaching_2006.

Wiio, Osmo A. – Nordenstreng, Kaarle 2017. Viestintäjärjestelmä. – *Suomen mediamaisema*, s. 11–35. Toim. Kaarle Nordenstreng ja Hannu Nieminen. Vastapaino, Tampere.

Liitteet

Liite 1. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tiedote 25.3.2024

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kirjalansalmen sillan liikennejärjestelyt ovat vaikuttaneet siltaan odotetusti

25.3.2024 14:41:45 EET | [Varsinais-Suomen ELY-keskus](#) | Tiedote

Jaa

Sillan mittausdataa on tutkittu uusien liikennejärjestelyiden käyttöönoton jälkeen. Liikennejärjestelyt ovat vaikuttaneet siltaan odotetulla tavalla. Tulosten perusteella sillan taipumien taso on pienentynyt ja teräsrakenteiden jännitykset ovat suurimmassa osassa mittauspisteitä laskenut. Liikennejärjestelyjä on viime viikolla selkeytetty Kaarinan päässä uusilla liikennemerkeillä, mutta havaintojen perusteella henkilöautoja ajaa edelleen raskaan liikenteen odotuskaistalle. ELY-keskus on selvittänyt vielä muita vaihtoehtoja liikennejärjestelyjen selkeyttämiseksi.

Lisätoimet liikennejärjestelyjen selkeyttämiseksi

Tienkäyttäjillä on ollut vaikeuksia toimia liikennejärjestelyjen mukaan Kaarinan päässä. Tienkäyttäjät ovat toivoneet liikennejärjestelyjen selkeyttämistä, sillä liikennejärjestelyjen liikennemerkkejä ei ymmärretty.

Tielle on maalattu tiemerkinnot pari viikkoa sitten ja se on osaltaan selkeyttänyt tilannetta. Tiemerkinnot kuluvat kuitenkin nopeasti nastarenkaiden alla, ja kestoperkinnot voidaan tehdä vasta myöhemmin keväällä. Tiemerkinnot ovatkin jo haalistuneet, joten ne uusitaan vielä ennen pääsiäistä. Todennäköisesti ne joudutaan uusimaan vielä useamman kerran ennen kuin kestoperkinnot voidaan tehdä.

Viime viikolla Kaarinan päähän lisättiin uusia liikennemerkkejä selkeyttämään liikennejärjestelyjä. Uudet liikennemerkit on lisätty raskaan liikenteen odotuskaistan alkupäähän liikenteen jakajana toimivaan kaiteeseen. Kaiteen päähän on lisätty lisäksi, jossa on henkilöauton, linja-auton ja pakettiauton tunnuksia sekä nuoli osoittamaan oikeaan suuntaan ajamista. Tämän lisäksi on erikseen merkitty lisäksi, ettei edellä mainittu koske ajoneuvoja, jotka painavat yli 20 tonnia. Havaintojen perusteella uusista liikennemerkeistä huolimatta henkilöautoja on edelleen ajanut raskaan liikenteen odotuskaistalle.

ELY-keskus on selvittänyt, onko vielä jotain muita mahdollisuuksia selkeyttää liikennejärjestelyjä. Kaarinan päähän lisätään uusi selkeämpi ennako-opastetaulu, jossa näkyy symboleilla, mille kaistalle henkilöautojen, linja-autojen ja rekka-autojen kuuluu ajaa. Sen toimitusaika on muutamia viikkoja.

Lisäksi poliisia on pyydetty lisäämään liikenteen valvontaa Saaristotiellä.

Pääsiäisen liikenteeseen varautuminen

Keleistä riippuen pääsiäisestä käynnistyy monesti kesän mökkisesonki. Tänä vuonna kevät ei ole pääsiäisen aikaan vielä kovin pitkällä. Tämä vähentää saaristoon suuntaavien mökkiläisten määrää. Viime vuosina on myös havaittu, että lauttayhteyksien parannuttua sesonkien menoliikenne jakautuu useammalle päivälle. Jatkoyhteyksille saariston lautoille ja yhteysaluksille suuntaavien kannattaa silti varata riittävästi matka-aikaa ja varautua matkan viivästyksiin Saaristotiellä.

Tienkäyttäjien on myös hyvä huomioida, että Saaristotiellä on enemmän liikkujia, joille Kirjalansalmen sillan liikennejärjestelyt eivät ole entuudestaan tuttuja. Tienkäyttäjiltä odotetaan tarkkaavaisuutta ja yhteispeliä muiden tienkäyttäjien kanssa. Saaristotiellä on havaittu ylinopeuksia, punaisia valoja päin ajamista sekä äkkijarrutuksia liikennejärjestelyjen alkupäässä. Jokainen voi lisätä liikenteen turvallisuutta ja sujuvuutta noudattamalla liikennesääntöjä ja pitämällä riittävän turvavälin edellä ajavaan ajoneuvoon.

Jos henkilöauto ajaa epähuomiossa raskaan liikenteen kaistalle, noudatetaan raskaan liikenteen liikennevaloja ja palataan niiden mukaisesti takaisin Saaristotielle.

Liikennejärjestelyihin voi tutustua tarkemmin havainnevideon avulla:

Lisätietoja: Varsinais-Suomen ELY-keskus, yhteydenotot Liikenteen asiakaspalvelun kautta, p. 0295 020 600

Avainsanat

---

kirjalansalmen silta

kirjalansalmi

Tietoja julkaisijasta

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on valtion viranomainen, joka edistää alueellista kehittämistä hoitamalla elinkeinoihin, työvoimaan, osaamiseen sekä liikenteeseen ja infrastruktuuriin että ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviä tehtäviä. Teemme työtämme Varsinais-Suomen lisäksi Satakunnan alueella liikenne- ja ympäristöasioissa.